

DIPLOMADOLGOZAT

DEFNER DÓRA

Neveléstudomány mesterképzés

Kaposvár

2023

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Kaposvári Campus
Neveléstudomány MA Szak

KORAI IDEGENNYELV-ELSAJÁTÍTÁS
DIPLOMADOLGOZAT

Belső konzulens: Bencéné dr. Fekete Anikó Andrea
egyetemi docens

Készítette: **Defner Dóra**
T188IF
levelező tagozat

Intézet/Tanszék: Neveléstudományi Intézet
Gyermeknevelési Tanszék

Kaposvár

2023

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	4
2. Korai idegennyelv-elsajátítás fogalma	4
3. Korai idegennyelv elsajátítással kapcsolatos nézetek	5
2.1. Nyelvelsajátítás és nyelvtanulás	6
4. A kisgyermek nyelvfelődése	9
5. A kutatás	11
5.1. A kutatás célja	11
5.2. A kutatási kérdések.....	12
5.3. A kutatási módszer	12
5.4. A kutatási eredmények bemutatása	13
5.4.1. A kutatási minta.....	13
5.4.2. A kérdőívek elemzése	14
5.4.2.1. Reflexió az aggodalmakat okozó szempontokra.....	23
5.5.2. Megfigyelések.....	26
5.5.2.1. Angol foglalkozás intézményen kívül.....	27
5.5.2.2. Angol foglalkozás kétnyelvű családi bölcsődében.....	28
5.5.3. Saját foglalkozás	30
5.5.4. A kaposvári kisgyermeknevelők nyelvtudása	33
6. Összegzés	34
7. Irodalomjegyzék.....	36
8. Mellékletek.....	40

1. Bevezetés

Napjainkban már az élet szinte minden területén jelen van az idegen - elsősorban az angol - nyelv, a társadalmi mobilitás hatására egyre természetesebbé válik használata, szinte alapvető tudásnak számít egy második nyelv ismerete, ahogy az elektronikus úton történő kommunikáció is igényli a nyelvtudást (Kovács 2009). Mindennek eredményeként a szülőknek egyre nagyobb igénye van rá, hogy a gyermekük is idegen nyelvi ismertekre tegyen szert, hiszen a kisgyermekkor a nyelvelsajátítás kiemelkedő időszaka.

A nyelvi kompetenciák javítását, fejlesztését az Európai Unió is egyre inkább támogatja, ma már szinte nincsenek országhatárok, csak nyelvi korlátok, így a téma rendkívül releváns a 21. században, az idegen nyelvek ismerete elengedhetetlenül fontos a jövő generációi számára. Manapság már teljesen más szerepe van az idegennyelv tanulásnak, mint néhány évtizeddel ezelőtt, amikor az elsődleges cél csak az általános műveltség emelése volt, hisz keveseknek adatott meg, hogy a nyelvtudás alkalmazására ténylegesen szükség legyen, s volt, aki úgy gondolta, az idegen nyelv az anyanyelv kárára foglalja el a helyet az emberi agyban (Kovács 2006).

Számos szakirodalom foglalkozik a korai idegennyelv elsajátítás hatásaival és kutatnak ebben a témában, az eredmények azonban közel sem tekinthetők egységesnek, emiatt nem lehet egyértelműen kijelenteni, hogy a kora gyermekkorban megkezdett nyelvtanulás hasznos-e, vagy sem. A kritikus periódus elmélet sok vitára ad okot, a 20. században alapjaiban változtatta meg az anyanyelv elsajátításáról kialakult nézeteket (Penfield-Roberts 1959; Lenneberg 1967).

2. Korai idegennyelv-elsajátítás fogalma

A nyelvelsajátítás a nem tudatos nyelvtanulás egyik formája, ahol a nyelv az eszköze, nem pedig a célja a tanulásnak, hiszen az ennél sokkal holisztikusabb. Természetes módon, életszerű megtapasztalás által, erőltetés nélkül, a gyermeki játékoságra épít. A gyerekek bátran kommunikálnak általa, hiszen a kötelező jelleg nélkül nincs bennük nyelvi gátlás, a környezet miatt a szorongás szintje alacsony. Nagy passzív szókincsre és jó kiejtésre tudnak szert tenni általa, tehát az idegennyelv-elsajátítás elsősorban az egyénben lejátszódó mentális folyamat.

3. Korai idegennyelv elsajátítással kapcsolatos nézetek

Az elmélet szerint a gyermeki fejlődésben van egy kritikus életkor, méghozzá a pubertás kor kezdete, a kb. tizedik életév, amely életkor fölött a nyelvtanulás nem lehet olyan sikeres, mint ezen életkor előtt, az agyban lejátszódó fiziológiai változások miatt, addig ugyanis inkább nyelvelsajátítás zajlik, azaz akaratlanul teszi magáévá a gyermek, ahogyan az anyanyelvét is. E kor fölött a nyelvtanulás több időt és energiabefektetést igényel (Kovács 2009). A kritikus periódus elmélet megjelenése után számos kutatás kezdődött, hogy kiderüljön, melyik a legideálisabb életkor a nyelvtanulás elkezdéséhez.

A korai idegennyelv elsajátítás mellett szóló érvek egyik leggyakoribb pontja, hogy minél fiatalabb életkorban találkozik egy másik nyelvvel a gyermek, annál könnyebb lesz számára a memorizálás, hiszen a beszédelsajátítás e szenzitív időszakában nagyon fogékonyak a kisgyermek az idegen nyelvre is. Az artikulációs bázis még jóval nagyobb, könnyen alakítható, a gyermekek több idegsejtje érzékenyebben reagál a hangokra, idegrendszerük fejlődésben van, így az akcentus kialakulása sokkal inkább elkerülhető, sokkal nagyobb esélyt biztosít az anyanyelvit megközelítő kiejtés elérésére és megtartására (Navracsics 2004). Emellett a korai nyelvtanulás pozitív hatással van az egyén attitűdjére, hiszen ahogy fejlődik a gyermek általános nyelvi tudatossága, kialakul a saját és mások nyelvének létezésére és sokszínűsége iránti érzékenysége, az eltérő kultúra megismerése által identitástudata erősödik, s toleráns, extrovertált attitűdű személyiséggé válhat.

Amennyiben sikerül felkelteni a lelkesedését a nyelvek iránt, ez a motiváltság fogékonyabbá teheti más idegen nyelv elsajátítására is, elősegíti a gyermek értelmi, érzelmi kiteljesedését, pozitívan hat a kognitív képességekre, a kreativitásra (Curtain - Dalberg 2004), ráadásul így hosszabb idő áll rendelkezésére a tapasztalatszerzésre (Erdei 2010). Azáltal, hogy a környezet stresszmentes, - hiszen nem oktatási közegben zajlik a tanulás - a gyermekek sokkal kevésbé félnek a hibázástól (Singleton 2000).

Mária Montessori (idézi: Hierholcz – Molnár 2014) a legmeghatározóbb szakasznak szintén az első 6 évet tartotta, ez az abszorbeáló lélek időszaka: ebben az érzékeny, fogékony periódusban a gyermek, fejlődése érdekében, ösztönösen szívja magába az ismereteket, befogadja a külvilágot, úgy ahogy érzékeli, kiemelten a kultúrára, szokásokra, az anyanyelvre, illetve a hallott idegen nyelvre.

Mindezzel szemben a pszichológusok és a neveléstudomány egyes területein kutató szakemberek egy része úgy gondolja, káros a korai életszakaszban idegen nyelvet megismertetni a gyermekekkel, hiszen ez megfosztja őket a legfontosabb tevékenységüktől, a szabad játéktól, negatív hatást gyakorolhat az anyanyelvi fejlődésére, sőt akár a gyermek nemzeti identitását is befolyásolhatja a korai idegennyelv tanulás (Pásztor 2019). Páli Judit (1997) szerint „a kétnyelvű gyermekek skizofrén és neurotikus veszélyeztetettsége sokkal nagyobb arányú az idegen nyelvet csak később tanuló gyermekekéhez képest”, ezért szerinte inkább a kiejtése ne legyen tökéletes, minthogy a személyisége sérüljön. Vannak, akik a hatékonyságot kérdőjelezzik meg (Kontráné - Kormos 2004), mások egyszerűen feleslegesnek, siettetésnek, és megterhelőnek tartják a még kicsi gyermek számára (Vajda 2002). Kiemelik, hogy egy pedagógus esetlegesen nem megfelelő nyelvtudása, felkészületlensége inkább ártalmas lehet, hiszen az idegen szavak rossz kiejtéssel, a mondatok helytelen grammatikával rögzülhetnek.

Beljajev alapvetően támogatja a korai idegennyelv tanulást, viszont elmélete szerint előfordulhat, hogy ha a gyermek párhuzamosan tanulja a két nyelvet, az káros lehet, mert összekeverheti azokat és ez negatív hatással lehet beszédére, gondolkodására is. Ezért azt vallja, akkor érdemes elkezdenie megismerni egy másik nyelvet, ha az anyanyelvében már biztos, ami szerinte 5–6 éves kort jelent (idézi: Babinszky 1983). Vildomec (1963) elmélete viszont, hogy a gyermeknek csak hátránya származik abból, ha akár csak már óvodás korban idegen nyelvet ismerkedik, mivel a gyermek fejében a több nyelvi rendszer keveredhet idővel, emiatt beszéde lelassulhat és bizonytalanná válhat, aminek következtében akár kisebbségi komplexusa is lehet, így véleménye alapján, ha nem muszáj, nem kell a gyermeket „zavarni” az idegen nyelvet.

Az ellenállás, a zavar és a tanácstalanság az idegen nyelv iskolás kor előtti elsajátítása kapcsán abból is fakadhat, hogy sokan a napirenden kívüli szakkörjellegű foglalkozásokra aszociálnak, a korosztály tanításában járatlan pedagógusok miatt, valamint az új iránt érzett tartózkodás okán, hisz a jó gyakorlatok nem elég gyakran jelentek meg a szakirodalomban.

3.1. Nyelvelsajátítás és nyelvtanulás

A nyelvelsajátítás és a nyelvtanulás között fontos különbséget tenni, hiszen ezek megkülönböztetése megmagyarázhatja a korai programok egyre nagyobb sikerét.

A kisgyermekkorai nyelvelsajátítás esetén a nyelvi szabályoknak a spontán, a nyelv kommunikatív használata során történő természetes beolvadása zajlik, az anyanyelv elsajátításához

hasonlóan, érdekes kontextusban, indirekt módon sajátítja el a nyelvtant. A nyelvtanulás ezzel szemben a nyelv szabályainak kialakítása, formális tanulása, amely tudatos folyamat (Krashen 1981).

Korai életkorban szorosabb az összefüggés az anyanyelv és az idegen nyelv között, mint később, hiszen a gyermek az anyanyelv analógiájára sajátítja el azt, ezért ahelyett, hogy kontrasztba állítanánk a kettőt, egységként érdemes tekinteni rá. A kisgyermek tanulása cselekvéshez kötődik, akaratlanul megy végbe, hiszen gondolkodásuk tapasztalat alapú, a másokkal való interakcióban fejlődik, számukra a világ az érzékszervek segítségével megismerhető. Míg a felnőtt azért tanul valamit, hogy meg tudja csinálni, a gyermek azért csinálja, hogy megtanulja (Donaldson 1978). A tanulás speciális módja és tényezője pedig a gyermek számára a játék és a beszéd, s így tehát a nyelvelsajátítás szorosan összefügg a többi tanulással, hiszen ugyanazokat a készségeket használja fel (Bruner 1983).

Akik jól ismernek egy idegen nyelvet, azok jobban tudják az anyanyelvüket is (Garfinke-Tabor 1991). Ezzel ért egyet Goethe is (idézi: Vigotszkij 1967), hiszen egy idegen nyelv elsajátítása magasabb fokra emeli az anyanyelvi beszédet is, gondolkodásbeli előnyökkel jár, tudatosítja a nyelvi formákat és általánosítja a nyelvi jelenségeket. Tehát valójában nem csupán nem zavarja az anyanyelvi fejlődést a második nyelvvel való ismerkedés, hanem a kettő összhangban halad előre (Krashen 1985).

A korai programok sikerét a folytonosság adhatja, hogy a következő években milyen és mennyi nyelvi input éri a gyermeket - hogy ne vesszen el a befektetett energia -, építenek-e az előzőekben kapott ismeretekre. Egyre több állami bölcsődében, óvodában, de főként alternatív és magántulajdonú intézményben jelennek meg az idegen nyelvű foglalkozások. Sok általános iskolában már alsó tagozatban is biztosított heti rendszerességgel a nyelvtanulás, legtöbbször szabadon választható fakultatív óraként, hiszen a Nemzeti alaptanterv értelmében csak az általános iskola negyedik osztályától, a tankötelezettség végéig vannak jelen kötelezően a nyelvórák, az érettségit tevőknek egy nyelvből kötelezően vizsgát kell tenniük.

Fontosak a valós és reális elvárások, illetve a pedagógusok megfelelő képzettsége, magas szintű nyelvtudása, módszertani felkészültsége (Nikolov 2000). Azonban annak tisztázása lényeges a legfőképpen, hogy mi ezeknek a programoknak a célja. A korai kezdés ugyanis nem

mennyiségi, hanem minőségi kérdés. Nem a nyelvi fejlesztés a cél, hanem ennél sokkal holisztikusabb, a gyermekek egész személyiségének, gondolkodási, érzelmi, társas készségeinek fejlesztése, s főként a nyelvhez fűződő pozitív attitűd kialakítása, a nyelv megszerettetése az élmény alapú, játékos foglalkozások által, ezzel megalapozva a későbbi iskolai nyelvtanulást. Az anyanyelv elsajátítása sem zárul le egy bizonyos időpontban, minden életkorban történhetnek változások, új szavak keletkezhetnek vagy mások kikopnak a használatból (Kovács 2009). Egy óvodás kisgyermek is jól beszél már anyanyelvén, de iskolás korban a finomítás, szókincsbővítés, nyelvtani szabályok egyre nehezednek számára is. Ugyanígy van ez az idegen nyelv korai megismerésével is.

Kotulak (1997) véleménye szerint az élet első három évében és óvodáskorban fektetik le a gondolkodás, a nyelv, a látás, az attitűdök, a képességek és sok egyéb tulajdonság alapjait. Ezért azt vallja, kár lenne nem kihasználni a gyermekek természetes tanulási képességeit a legélénkebb éveikben, amikor a második nyelv elsajátítása ugyanolyan könnyű lehet, mint az első. Ezzel ért egyet Nicholas és Lightbown (2008) is, szerintük hétéves kor után a nyelvsajátítás már inkább a felnőttkori nyelvtanuláshoz hasonlatos. Elképzelésük szerint a 2 és 7 éves kor közötti időszak kritikus a végső nyelvtudás elérésében.

Óvodásokon végzett vizsgálatban azt találták (Sığirtmaç - Özbek 2009), hogy a 4-6 éves török gyerekek szívesen tanulnak idegen nyelvet és a tanult szavakat használják is a mindennapi életükben, meglehetősen kevésbé voltak sikeresek, mint az öt- és hatévesek. Abban egyetértenek, hogy az idegen nyelv tanításának bármilyen módszerének a gyermekeknél beszélgetést kell tartalmaznia (Dryden - Vos 1997), emellett rímeket, dalokat, játékokat, számolást is, hogy hallhassák, láthassák, utánozhassák és gyakorolhassák ezeket.

Magyarországon Bán Annamária és Fűrész-Mayernik Melinda is kutatott a kétnyelvű nevelés témakörében, s gyermekeiket is kétnyelvű nevelésben részesítik. Bán Annamária (2013) elmélete, hogy ha a szülő ugyanolyan módszerekkel adja át az idegen nyelvet, mint ahogy az anyanyelvet is, akkor teljesen problémamentes, gördülékeny lehet a második nyelv elsajátítása. Fűrész-Mayernik Melinda (2018) szerint pedig az egyik leglényegesebb szempont, hogy az a személy, aki a gyermekkel foglalkozik, legyen ő akár a szülő vagy a foglalkozásvezető, a lehető legtöbb érzékszervet bevonja a tanulásba, s hogy különböző tevékenységi formák által történjen az elsajátítás: mozgással, énekkel, zenével, meséléssel. Kiemeli a szemléltető eszköz jelenlétét, mivel ez kelti fel és tartja fenn a gyermek érdeklődését.

Furcsa Laura és Sinka Annamária (2014) kutatásából is kiderül, hogy azok a gyermekek, akik kétnyelvű kezdenek ismerkedni egy második nyelvvel vagy egyéb idegennyelvi foglalkozáson vesznek részt, azok számára zavartalan lehet a nyelvi átmenet, ha iskolai tanulmányaikat is kétnyelvű intézményben kezdik el, hiszen ők már jól megértik az idegen nyelvű utasításokat, a kiejtésük szép, az életkori sajátosságaiknak megfelelően sok mondókát és dalt ismernek és egy bizonyos alapszókinccs birtokában vannak, ismerik a színeket, számokat és sok főnevet is. Sokat és szívesen beszélnek az adott idegen nyelven. Ez az átmenet megvalósulhatna már a bölcsőde és az óvoda között is.

4. A kisgyermek nyelvfejlődése

A kisgyermek beszédfejlődése meghatározott szakaszokon megy keresztül, ezek a fázisok ugyan eltérőek lehetnek időtartamukat tekintve, de sorrendjük kötött (Pléh - Réger 2000), s minden gyermekre egyformán jellemzőek, függetlenül a földrajzi területektől, nyelvektől és a kultúrától, az intelligenciától és a motivációtól. Előfordulhat, hogy egy gyermek, aki hosszú ideig nem kezdett el beszélni, hirtelen egész mondatokat kezd használni.

Az anyanyelv elsajátításában nagyon fontos szerepe van az anya-gyermek kapcsolatnak, de a szűkebb környezetben élő személyekkel (apa, testvér, nagyszülő) folytatott kommunikáció sem elhanyagolható jelentőségű (Tancz 2011), nagy jelentősége van az utánzásnak. A kisgyermekeket a kötődési és a kapcsolatteremtési szükségleteik motiválják a nyelvelsajátításra.

Ugyanakkor a beszéd kialakulása sok feltételhez kötött. Az ép beszédszervek mellett a hangképzésben résztvevő izmok is megfelelően kell, hogy formálódjanak, a hallásnak és a hangképzésnek összhangban kell lennie (Balogh 2005).

A beszédfejlődés első lépései a percepció, azaz az észlelés és a megértés, majd ezeket követik az önkifejezés különböző formái. A beszédpercepció és a beszédprodukciónak aszimmetrikus fejlődést mutat, hiszen a gyermekek mindig többet értenek, mint amennyit produkálni tudnak (White 1989), a passzív szókinccs fejlődése megelőzi az aktív szókinccs gyarapodását. A csecsemőkort (születéstől az első életévig) a preverbális szakasz jellemzi. Ekkor a beszédészlelés mellett a hangadás és az interakció területén figyelhető meg jelentős nyelvi fejlődés. Az újszülöttkori hangadás reflexszerűen történik, s ekkor a hangok még nem nyelvspecifikusak (Tancz 2011), ezért is tudnak a korai életkorban elsajátítani több nyelvet akcentus kialakulása

nélkül. Egy egy hónapos gyermek még csak a hangokra figyel, a következő hónapban már mosolyoghat is, főként miután már szüleit és egyes tárgyakat is megismer. Ha hangot hall a csecsemő, a fejét a hang irányába fordítja. Három-öt hónapos kor körül megkezdődik a gügyögés, a játékos hangadás is, követik tekintetükkel a mozgást, reagálnak az arckifejezésekre. A hét-tíz hónapos gyermekek már szótagokat ismétlgetnek, emellett úgynevezett protoszavakat alkalmazhatnak, ezek a gyerekek által kitalált alakú és jelentésű szavak. Ekkor már szavakat, mondatokat is megértenek.

Bár eleinte a gyermekek még nem a szavak jelentését értik, csak a mimika, a gesztus és a hangsúly kontextusában tudják értelmezni a hallottakat, az ezt követő beszédelsajátítás mégis gyorsnak mondható, hiszen a kisgyermekek egy éves koruk körül mondják ki az első értelmes szavaikat, két-három évesen szókincsük már több száz szóból áll, három-négy évesen pedig folyamatos nyelvhasználatra képesek. Úgy tűnhet, csupán néhány évet igényel a nyelv teljes elsajátítása, tágabb értelmezés szerint azonban valójában soha nincs vége, hiszen az állandóan változó világban új szavak keletkezhetnek, mások kikophatnak, a nyelvhasználat folyamatosan alakul minden életkorban. (Kenesei 2004, Kovács 2009)

A gyermekek első szavainak megjelenési ideje eltérő, általában 10-16 hónapos kor között kezdik el utánozni, mondani őket. Ezek kezdetben jelentéshez nem köthető szavak, majd egyre többet helyesen is használnak, egyszerű kérdésekre már egy-egy szavas mondatokkal válaszolnak, utasításokat megértenek. Az elsőként elhangzott szavakra jellemző, hogy csak egy adott személyre vagy tárgyra vonatkoznak, de később már képes lesz általánosítani is a gyermek, s néhány hónap múlva már differenciál is a szavak jelentésében (Balogh 2005). Ekkor már egyre inkább körvonalazódnak a környezet nyelvére jellemző sajátosságok, így akár a második nyelvvé is.

Hónapról hónapra nő a szókincsük, másfél-kétéves koruk között látványos változás tapasztalható – különösen lányok tekintetében -, erre a szókincsrobbanásra eleinte a főnevek használatának meggyarapodása jellemző. A nyelvhasználat gazdagabb és bonyolultabb lesz, mind az aktív, mind a passzív szókincs tekintetében, Bloom szerint naponta akár tíz új szót is elsajátítanak a kisgyermekek (idézi: Tancz 2011). Mindezek által két éves korukra már képesek kifejezni az egyszerű kívánságaikat, kétszavas mondatkezdeményeket alkotnak és igéket is használnak. Ekkor még önmagukra egyes szám harmadik személyben utalnak, háromévesen azonban már képesek a személyes névmásokat és a ragokat helyesen alkalmazni, beszéddel is

ki tudják fejezni kívánságaikat, szükségleteiket és gondolataikat (Balogh, 2005), hisz szókincsük ekkor már több száz szóra tehető.

A beszéd fejlődését a továbbiakban az is segíti, hogy megnő a társas kapcsolatok száma, akár bölcsődébe, akár óvodába kerül a gyermek és ezzel együtt a megismerési vágy, a játék, az együttműködés, a kíváncsiság, a sokszínű tárgyi környezet, mely tényezők mind motiválóan hatnak a gyermekekre (Balogh 2005).

5. A kutatás

Annak ellenére, hogy számos kutatási eredmény áll rendelkezésre a korai idegnyelv-elsajátítás témájával kapcsolatban, tanulmányom célja eltér az említettektől, hiszen a bölcsődés korosztályra vonatkozóan még nagyon kis számú kutatás érhető el, még nem vizsgálták eléggé ezen a területen a korcsoportot.

Jelen tanulmányomban kvantitatív módszer alkalmazásával szerettem volna felmérni a szülők viszonyulását a korai idegnyelv-elsajátításhoz, a azt, hogy van-e összefüggés ennek támogatása és a szülők idegnyelv-tudása között.

5.1. A kutatás célja

Az alkalmazott kérdőívvel azt vizsgáltam, hogy a szülők előnyben részesítenének-e az idegnyelv-elsajátításra lehetőséget adó bölcsődét az intézményválasztás során. A kutatás második felében megfigyeltem, hogy milyen módszerrel dolgoznak egy kétnyelvű családi bölcsődében, s milyen eljárást alkalmaznak egy szülővel alkalmanként látogatható idegen nyelvű foglalkozáson. Ennek ismeretében végül összeállítottam egy saját tervezetet, mely mondókák, dalok, mozgással kísért tevékenységek által egy egynyelvű bölcsődében is lehetőség nyílik megismertetni az angol nyelvet a 0-3 éves gyermekekkel, amellet, hogy ezen alkalmakkor a napi tevékenységbe ágyazottan, természetes élethelyzetben is megjelenhet az idegen nyelv.

5.2. A kutatási kérdések

Kutatásom kezdetén az alábbi kutatási kérdéseket fogalmaztam meg a szakirodalmi fel-táráásra alapozva:

Fontosabbnak tartják-e a nyelvvizsgálóval rendelkező szülők gyermekük korai idegnyelvi fej-lesztését, mint a nyelvtudással nem rendelkezők?

Melyik szülői korosztály részesítené leginkább előnyben az olyan bölcsődét, ahol a kisgyer-meknevelő által vezetett idegnyelví tevékenység is zajlik?

Van-e összefüggés a szülők iskolai végzettsége és között hátrányosnak tartják-e a korai ide-gennyelv elsajátítását?

5.3. A kutatási módszer

Az önkitöltős kérdőíves módszer segítségével viszonylag nagyobb elemszámú vizsgá-latra volt lehetőségem, így mind az öt önkormányzati fenntartású kaposvári bölcsődében sor kerülhetett rá, s olyan motívumokat is tartalmazhatott, mint a szülők nézetei, véleménye az idegennyelv-elsajátításról, kérdezőbiztos torzítás nélkül.

Kaposvár, Somogy vármegye megyeszékhelye, az ország egyik legdinamikusabban fej-lődő települése az utóbbi évtizedekben. A közel 60000 lakosú város oktatását tekintve rendel-kezik alapfokú, középfokú és felsőfokú intézményekkel egyaránt. Választásom azért is esett erre a településre, mivel elég nagy ahhoz, hogy több lehetőséget kínáljon a korai nyelvtanulásra, s úgy vélem a város eredményeiből következtethető a többi település helyzete is. Bár kétnyelví önkormányzati fenntartású bölcsődével jelenleg nem rendelkezik Kaposvár, az itt lévő óvodák többsége már lehetőséget biztosít idegennyelví foglalkozásra a gyermekek számára az intéz-ményeken belül, az általános iskolások pedig már kétnyelví oktatásban is részt vehetnek, ezzel biztosítva a folyamatosságot a korán idegennyelvvvel megismerkedő kisgyermekek számára.

A vizsgálat elvégzéséhez a kérdőívet 2022. szeptember és október között volt lehetőség kitölteni a kaposvári városi bölcsődékbe járó szülőknek, mely 18 kérdést tartalmazott (a kérdőív az 1. számú mellékletben található). A kutatás során a 210 db papíralapon kiadott kérdőívből, 129 db érkezett vissza, ez 61%-os válaszadási arányt jelent. A kapott adatokat Microsoft Excel program segítségével elemeztem.

5.4. A kutatási eredmények bemutatása

5.4.1. A kutatási minta

A minta a kérdőívet kitöltő szülők számából tevődik össze, összességében 129 fő válasza volt értékelhető, amely feldolgozásra került. A minta eloszlása szerint 108 édesanya (83,7%), 19 édesapa (14,7%), 1 nagymama (0,8%) és egy nevelőszülő (0,8%) válaszolt, tehát elmondható, hogy az édesanyák felülreprezentáltak.

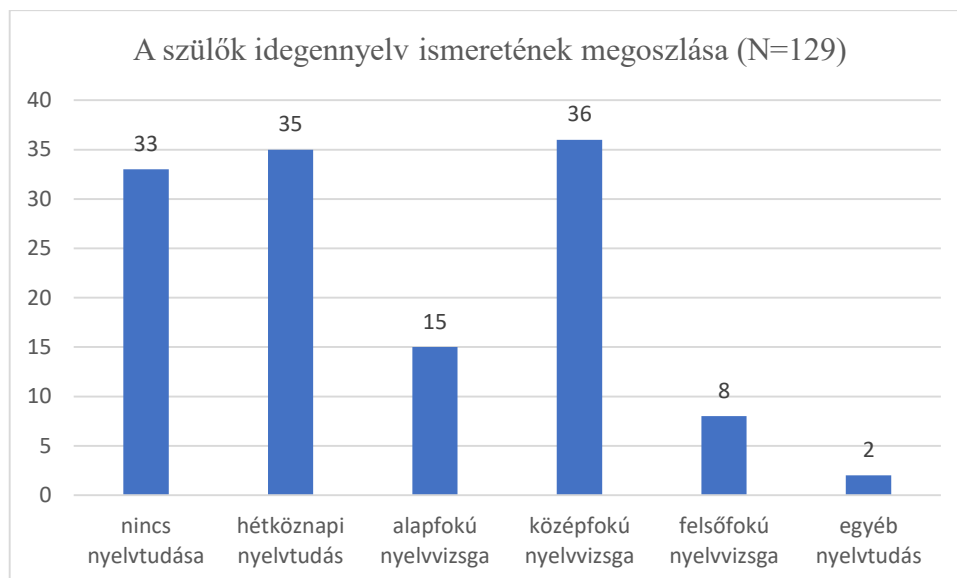
A kitöltők legnagyobb része, 30%-a 31-35 év közötti (39 fő), 36 fő (27,9%) 36-40 év közötti, 31 fő (24%) 25 és 30 év között van, 7-en (0,6%) ennél fiatalabbak, 16-an (12,4%) pedig 41 év felettek.

A kérdőívet kitöltő szülők közel felét azok teszik ki (62 fő, 48,1%), akik főiskolai vagy egyetemi diplomával rendelkeznek. Érettségit 52 fő (40,3%) szerzett, szakmunkásképzőt 11 fő (8,5%) végzett, 8 általánossal 4 fő (3,1%) rendelkezett, ennél alacsonyabb végzettségű kitöltő nem volt. 11 fő volt, aki nyelvvizsgával ugyan rendelkezett, de diplomával nem, érettségit tettek.

A minta további jellemzője, hogy 30 fő (23,3%) lakik faluban vagy községben, a kitöltők többi része (99 fő, 76,7%) pedig városban vagy a megyeszékhelyen él, így a városi lakosok felülreprezentáltak.

A kitöltők gyermekeinek többsége 2-2,5 éves (42%, 54 fő). 1 gyermek (0,8%) féléves, négyen (3,1%) 6 és 12 hónap közöttiek, tízen (7,8%) 12-18 hónaposak, huszan (15,5%) 1,5-2 évesek, negyvenen (31%) pedig 2,5 év felettek.

A válaszadók 47,2%-a (61 fő) rendelkezik valamilyen, legalább alapfokú nyelvvizsgával, minden válaszoló csak egy lehetőséget jelölt meg, ez alapján senki nem rendelkezik egynél több típusú nyelvvizsgával (1. ábra). A legtöbben középfokú nyelvvizsgát tettek (36 fő, 27,9%), közel ugyanennyien (35 fő, 27,1%) hétköznapi nyelvtudásról nyilatkoztak, 33 fő (25,6%) nem rendelkezik nyelvismerettel. Az alapfokú nyelvvizsgát 15 (11,6%) szülő választotta, a felsőfokút 8 (6,2%), míg egyéb nyelvtudásról (szakmai nyelvvizsga) csak két (1,5%) válaszadó tett említést.

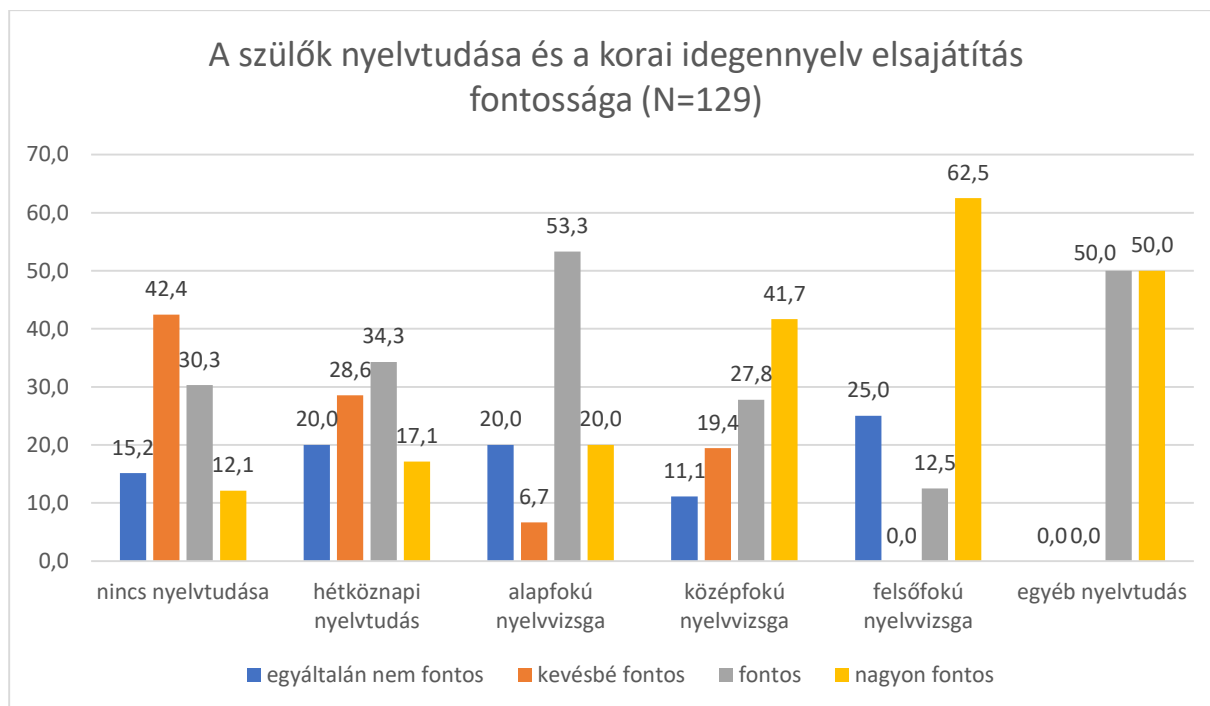

1. ábra A szülők idegennyelv ismeretének megoszlása (N=129)

5.4.2. A kérdőívek elemzése

Ebben a fejezetben bemutatom a kérdőíves vizsgálatom (N=129) eredményeit. A kérdőívben – mint ahogyan már említésre került – főként a bölcsődébe járó gyermekek szüleinek korai idegennyelv elsajátításhoz fűződő véleménye, tapasztalataikkal kapcsolatos kérdések kaptak helyet. (A teljes kérdőívet az 1. számú melléklet tartalmazza)

A kérdőív hetedik és kilencedik kérdésénél egy egytől négyig terjedő attitűdskálán kellett értékelniük a kitöltőknek, hogy mennyire tartják fontosnak a korai idegennyelv-elsajátítást és mennyire a felnőttkori nyelvtudást. Az egyest kellett megjelölni, ha szerintük egyáltalán nem fontos, a négyest, ha nagyon fontos. A válaszok alapján szülők 57,4 %-a (74 fő) tartja fontosnak a korai idegen nyelv tanulását és 55 szülő (42,6%) véli úgy, hogy nem fontos az idegen nyelv kisgyermekkorban. Ezzel szemben az európaiak 98%-a hasznosnak tartja gyermekei számára az idegen nyelvek elsajátítását (Európai Bizottság 2012). Ezt a kérdést a vizsgálat során összevettem, a szülők nyelvtudásával (2. ábra).

2. ábra: A szülők nyelvtudása és a korai idegennyelv elsajátítás fontossága (N=129)

A kitöltők közül 52,7% (68 fő) nem rendelkezik nyelvvizsgával, 61 fő (47,3%) legalább alapfokúval igen. A nyelvtudással egyáltalán nem rendelkezők 42,4%-a (14 fő) véli úgy, hogy fontos vagy nagyon fontos a korai idegen nyelvvel való ismerkedés, 42,4% (14 fő) tartja kevésbé fontosnak, 15,2% (5 fő) számára pedig egyáltalán nem lényeges ez. A nyelvvizsgával nem, de tudással saját bevallása szerint rendelkező csoport, 51,4%-a (18 fő) a korai idegennyelv tanulás mellett van és 17 fő (48,6%) nem tartja fontosnak. Összegezve tehát a nyelvvizsgával nem rendelkezők (68 fő) 47,1%-a szerint fontos vagy nagyon fontos korán megismerni egy második nyelvet. A legalább alapfokú nyelvvizsgával rendelkezők (47,3%, 61 fő) közül 72,1% (44 fő) gondolja úgy, hogy fontos az idegen nyelv ebben a korban, 17 fő (27,9%) szerint azonban kevésbé vagy egyáltalán nem lényeges.

A válaszok alapján elmondható, hogy a nyelvvizsgával rendelkezők nyitottabban állnak a korai idegennyelv elsajátításhoz, fontosabbnak tartják gyermekük más nyelvvel való megismertetését, mint a nyelvvizsgával nem rendelkező szülők, mely kutatásom egyik fő kérdése volt. Lindgren és Muñoz (2013), valamint Bartram (2006), is megfigyelte az összefüggést, hogy a nyelvtudással rendelkező és második nyelvet használó szülők jelentős hatással vannak a gyermekük idegennyelvi teljesítményére és az ehhez való hozzáállásukra.

A megyeszékhelyen élő szülők (56 fő, 43,4%) közül 42 fő (75%) gondolja úgy, hogy fontos a korai idegennyelv-elsajátítás. A környező városokban élőknel (43 fő, 33%) ez az arány 69,8% (30 fő), míg a falvakban élőknel (30 fő, 23,3%) csupán 16 fő, tehát 53,3% tartja ezt lényegesnek. Összességében tehát a falvakban élő családok tartják kevésbé relevánsnak, hogy gyermekük a korai életéveiben idegennyelvi ismeretekre tegyen szert.

A szülők véleményének megoszlása nemenként ebben a témában azonos, hiszen míg az édesanyáknál (108 fő, 83,7%) 68,5% (74 fő) a támogató, addig az édesapáknál (19 fő, 14,7%) szintén 68,4% (13 fő) jelölte a hármas, négyes fokozatot az attitűd skálán. A nevelőszülő (1 fő, 0,8%) fontosnak tartotta, a nagymama (1 fő, 0,8%) viszont legkevésbé sem támogatta a kora gyermekkorban történő nyelvtanulást.

A 8. kérdésben megkértem a szülőket, indokolják meg az előbbieken adott választásukat. A kapott válaszokból kiderül, hogy a többség úgy véli a korai életszakaszban fogékonyabban a nyelvekre, előnnyel indul gyermekük később az iskolában, a munkában, a különböző élethelyzetekben.

Néhány példa a leggyakoribb válaszokból:

- *„Európában mindenhol beszélnek angolul, bárhova utazik az ember”*
- *„fontosnak tartom a korai idegennyelv elsajátítást, mivel ebben az életkorban nagyon fogékonyak a gyerekek az új ismeretekre.”*
- *„olyan a kis agyuk, mint a szívacs”*
- *„korán kezdtem tanulni idegen nyelvet és később könnyebb dolgom volt”*
- *„a megszerzett tudást senki nem tudja elvenni”.*

A nem támogatók többségében az anyanyelvi fejlődés elmaradásától tartanak:

- *„egy bölcsődés gyermeknek először magyarul kell megszólalnia és beszélnie. Az idegen nyelv tanulását iskolás korban bőven elég elkezdni”*
- *„fontosnak tartom az idegennyelv tanulást, de ilyen kicsi gyerekek szerintem még ráérnek ezzel. Ebben az életkorban szerintem ennél fontosabb dolgokra kell hangsúlyt fektetni”*
- *„úgy gondolom, hogy hagyjuk meg a gyerekeknek a gondtalan gyerekkort elegendő az iskolában elkezdni az idegennyelv tanulását”*

- *„előbb tanuljon meg a saját anyanyelvén, tudja magát szépen kifejezni, majd azután jöhet csak az idegen nyelv”*
- *„számomra fontos, hogy ő maga dönthesse el milyen nyelvet szeretne tanulni, amit bölcsődésként nem tud megválasztani.”.*

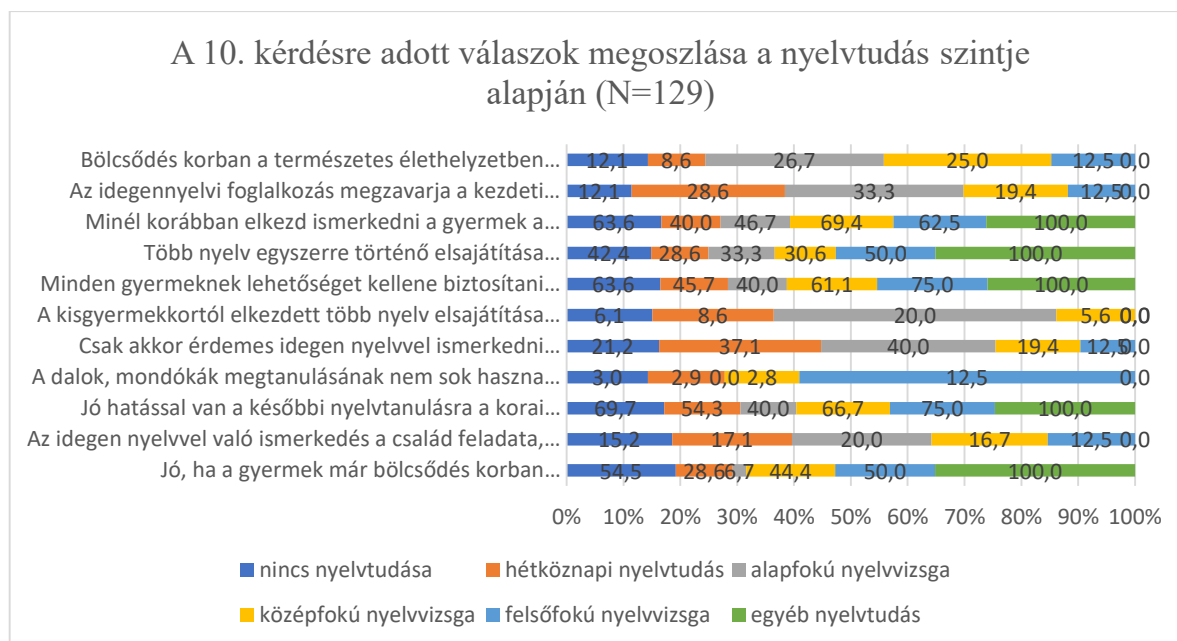
Ugyanakkor a válaszadók 92,2%-a (119 fő) egyetért a felnőttkori nyelvtudás fontosságában, nyelvvizsgabizonyítvány meglététől függetlenül, hiszen a nyelvvizsgával nem rendelkezők közül csupán 8 fő (11,8%), a valamilyen szintű vizsgával rendelkezők közül pedig 2 fő (1,6%) adta az első két válasz, mely szerint nem fontos a nyelvtudás felnőtt korban. Ehhez képest Fojkar és Pižorn (2014) eredményei alapján a szülők 15%-a azt nyilatkozta, hogy nyelvtől függetlenül az idegen nyelvek ismerete egyáltalán nem hasznos.

A válaszokból kiderül, hogy a 62 diplomával rendelkező (48,1%) szülőből 23 fő (37,1%) nem rendelkezik az ehhez szükséges legalább középfokú nyelvvizsgával, 3 fő (4,8%) nyelvismerettel sem, 10 fő (16,1%) saját bevallása szerint hétköznapi szinten beszél második nyelvet, szintén 10 fő (16,1%) pedig csupán alapfokú nyelvvizsgával rendelkezik, ami a diploma átvételéhez a nyelvvizsgaamnesztiáig nem volt elegendő.

Bár kutatásomban a skálán nem feltétlenül jelölték fontosnak a korai idegennyelv elsajátítást a válaszadók, a tizedik kérdésnél felsorolt állítások közül 80 fő (62%) gondolta úgy, hogy jó hatással van a későbbi nyelvtanulásra a második nyelvvel való korai ismerkedés, 73 fő (56,6%) szerint pedig minden gyermeknek lehetőséget kellene biztosítani erre, s 74 fő (57,4%) szerint minél korábban elkezdi ismerkedni a gyermek egy második nyelvvel, annál könnyebben és jobban el tudja sajátítani azt. Szintén 80 fő (62%) szerint azonban a dalok és mondókák megtanulásának nem sok haszna van. Azt, hogy jó, ha a gyermek már bölcsődés korban megismerkedhet egy idegen nyelvvel 51 fő (39,5%) választotta, de 21 fő (16,3%) úgy gondolja, az idegen nyelvvel való ismertetés a család feladata, a bölcsődének ebben nem szükséges szerepet vállalnia. 26,4% (34 fő) szerint csak akkor érdemes idegen nyelvvel ismerkedni kisgyermek korban, ha a család élethelyzete miatt ennek szerepe van a gyermek életében.

Kifejezetten hátrányként jelölte meg 28,7% (37 fő), mivel 10 fő (7,8%) szerint identitásbeli nehézségekhez vezethet a második nyelv elsajátítása, 27 fő (21%) szerint pedig megzavarja a kezdeti beszédfejlődést. 46 fő (35,7%) szerint ezzel szemben pozitív hatással van az agy

fejlődésére, s 21-en (16,3%) támogatják, hogy természetesen élethelyzetben hatékony bölcsődés korban a nyelvelsajátítás. Ezen válaszokat szintén összevettem a szülők nyelvtudásának szintjével melynek eredményeit a következő ábra tartalmazza (3. ábra).

3. ábra A 10. kérdésre adott válaszok megoszlása a nyelvtudás szintje alapján (N=129)

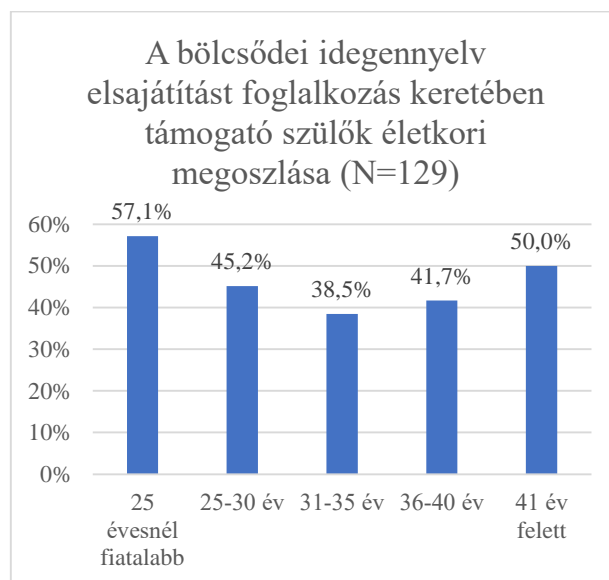
Némely esetekben nagy különbségek mutatkoznak a különböző nyelvtudási szinttel rendelkező szülők között, annak kapcsán, mely korai idegennyelv-elsajátításhoz kapcsolódó állítással értenek egyet. Míg a nyelvtudással egyáltalán nem rendelkező felnőttek több, mint fele úgy gondolja, jó, ha a gyermek már bölcsődés korban megismerkedhet egy idegen nyelvvizsgával (54,5%, 18 fő), addig az alapfokú nyelvvizsgával rendelkezőknek csupán 6,7%-a, azaz 1 fő gondolja így. Az alapfokon beszélők 20%-a (3 fő) szerint identitásbeli nehézségekhez vezethet a korai második nyelvvizsgával való ismerkedés, az összes többi szülő között ez csupán 0-8,6%. A középfokú nyelvvizsgával rendelkezők 69,4%-a (25 fő) szerint minél korábban elkezdi ismerkedni az idegennyelvvizsgával a gyermek, annál könnyebben el tudja sajátítani azt. A hétköznapi nyelvtudással rendelkezőknek csak 40%-a (14 fő) ért egyet ezzel, ők inkább úgy gondolják, csak akkor érdemes idegen nyelvvizsgával ismerkedni kisgyermek korban, ha a család élethelyzete miatt ennek szerepe van a gyermek életében (37,1%, 13 fő). Bár egyéb nyelvvizsgával csupán 2 fő rendelkezik (szaknyelvi vizsga), köztük teljes az egyetértés a válaszok tekintetében.

Ezen nagyrészt pozitív, támogató válaszok ellenére a 11. kérdésre adott feleletekből kiderül, hogy a kitöltők 83,7%-ának (108 fő) gyermeke nem ismerkedik még idegen nyelvvizsgával

semmilyen formában. 7-7 gyermek szülő által vagy külön szervezett programokon sajátíthatja el, 1 fő a bölcsődét jelölte meg - jöllehet Kaposvár öt bölcsődéje közül jelenleg egyikben sincs erre lehetőség -, hatan pedig az egyéb helyzeteket választották: azaz például interneten nézett mesék, hallgatott dalok által.

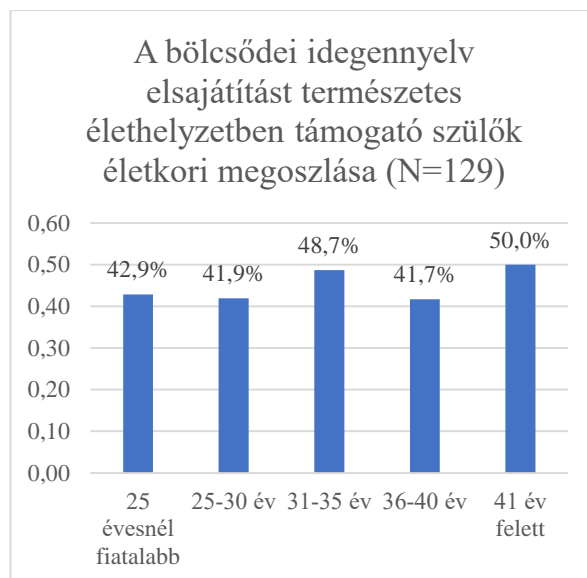
Azok, akik már ismertetik második nyelvvel a gyermeküket, átlagosan heti 1-2 órában (73,7%,) teszik azt, egy fő heti 4 órában, egy heti hatban, ketten pedig folyamatosan az egyik szülő által, hiszen kétnyelvű családban élnek.

A megkérdezettek 43%-a (56 fő) részesítene előnyben olyan bölcsődét, ahol a kisgyermeknevelő idegen nyelvű foglalkozást is tart, 45%-uk (58 fő) pedig, ha ugyanitt természetes helyzetben ismertetné a nyelvet a gyermekekkel.

4. ábra A bölcsődei idegennyelv elsajátítást foglalkozás keretében támogató szülők életkori megoszlása (N=129)

Az előnyben részesítők életkori megoszlásának aránya meglepő eredményt hozott. Várakozással ellentétben, nem a 25-30 év közöttiek közül került ki a legnagyobb arányú támogató, hanem a legfiatalabb és a legidősebb korcsoportból (4. ábra), azaz a 25 év alatti szülők és a 41 év feletti.

5. ábra A bölcsődei idegennyelv elsajátítást természetes élethelyzetben támogató szülők életkori megoszlása (N=129)

A természetes élethelyzetben bölcsődében idegennyelv elsajátítást támogatók közül szinte mindegyik korosztályból ugyanolyan arányú volt az igen választ adók aránya, azaz a megkérdezettek 42-50%-a, bármilyen korú is volt a kitöltő, támogatná a bölcsődében zajló idegennyelv elsajátítást a mindennapi tevékenységekbe, gondozási helyzetekbe ágyazottan (5. ábra).

Premrl (2012) bár a gyermekek néhány évvel idősebb korosztályát vizsgálta, azonban kutatása hasonló eredményt hozott, hiszen ebből kiderül, hogy a szülők 43%-a járátná gyermekét korai idegennyelv-elsajátítási programba, ha az az óvodai, illetve iskolai program része lenne vagy ingyenes.

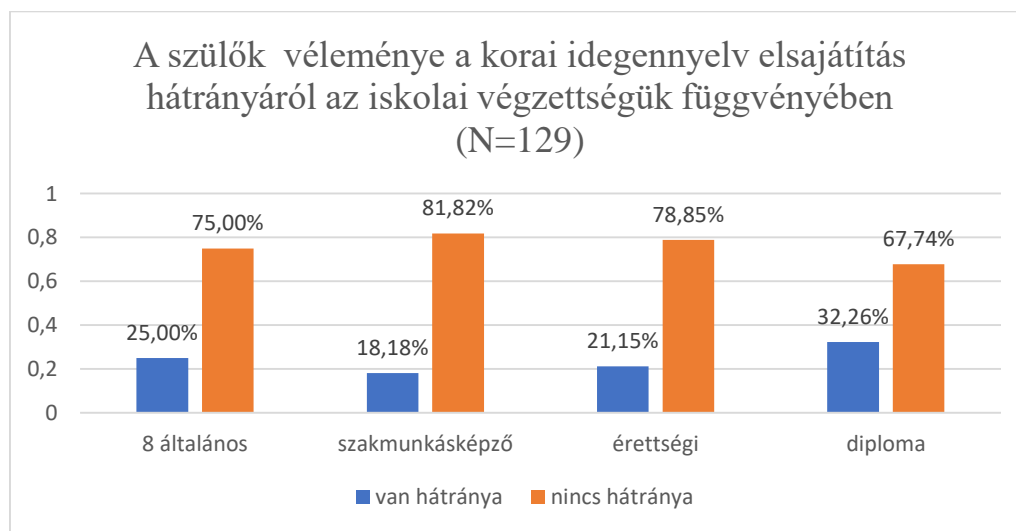
Arra a kérdésre, hogy milyen nyelvet választanának gyermekük számára, 94 db válasz érkezett, ennek 78%-a (73 fő) az angol volt, emellett megjelent a német 16 főnél (17%), a francia 2 főnél (2,1%) és 1-1 esetben a spanyol, az olasz és a kínai. Ez alátámasztja Sapriati, Silvhiany és Mirizon (2021) kutatását, melyben a családok szintén az angol nyelv elsajátítását tartják a legfontosabbnak, hiszen ez egy nemzetközi nyelv, amit a világ minden táján rengetegen beszélnek, így úgy gondolják, gyermekük nem fog nehézségbe ütközni bárhol is éljen később, kapcsolatba tud lépni másokkal.

Fojkar és Pižorn (2014) kutatásában is az angolt tartják a leghasznosabb nyelvnek (66%), ezt követi a német (14%) és az olasz (5%), annak ellenére, hogy a vizsgálatot Szlovéniában végezték, Olaszország és Ausztria pedig Szlovénia szomszédos országai.

Az ideális óraszámot a legtöbben heti több alkalomban jelölték meg, a 93 főből 36 főt (38,7%) jelent ez, 36,6%-uk (34 fő) heti 1 órát szánna rá, 24,7%-uk (23 fő) pedig akár napi 1 órát is. Ehhez mindenképp szükség lenne arra is, hogy a gyermekek ne csak a bölcsődében hallják az adott nyelvet, hanem otthon a szülővel is játszanak az adott nyelven. Premrl (2012) korábban már említett kutatásában a szülők választása a hetente kétszer 35 percre esett, a gyerekek rövidebb figyelemkoncentrációja miatt.

Az utolsó kérdések arra vonatkoztak, a szülők véleménye szerint lehet-e bármiféle hátránya, ha egy gyermek a korai életszakaszban ismerkedik idegen nyelvvel. Itt született a legnagyobb egyetértés, hiszen 95 fő (73,6%) szerint semmiféle hátrányuk nem származhat ebből. Ami meglepő, hiszen a 8. kérdésben adott indoklások szerint, tartanak a nyelvek keverésétől, az anyanyelvi fejlődés lelassulásától, a túl sok tehertől gyermekük számára.

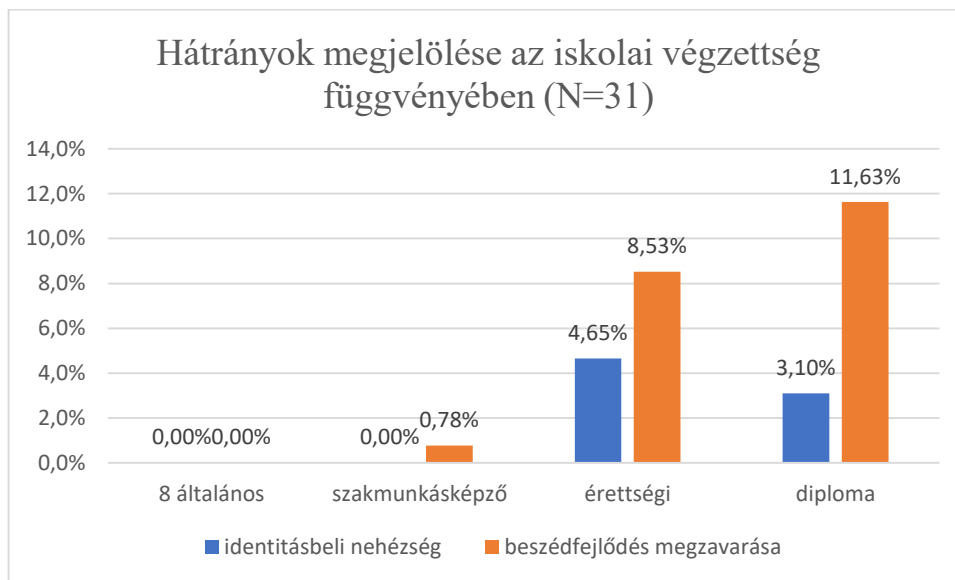
Ezen kérdés eredményeit összevetettem a szülők iskolai végzettségével, hogy megvizsgáljam, van-e összefüggés a végzettség és a hátrányoktól való félelem között. 34 fő (26,4%) szerint van hátránya, ebből 1 főnek (2,9%) 8 általános végzettsége volt, 2-nek (5,9%) szakmunkásképző végzettsége, 11-nek (32,4%) érettségije, 20 főnek (58,8%) diplomája (6. ábra).

6. ábra A szülők véleménye a korai idegennyelv elsajátítás hátrányáról az iskolai végzettségük függvényében (N=129)

Ezen válaszok alapján nincs egyértelmű összefüggés a végzettség és a hátrányról vélekedés között, hiszen mindegyik csoportban hasonló arányban, a megkérdezettek 18-32%-a ítéli csak úgy, hogy van árnyoldala a korai idegennyelvvel való ismerkedésnek. A legkisebb mértékben tehát a szakmunkásképzőt (18,2%, 2 fő) végzettek tartanak ettől, legtöbben pedig a főiskolai vagy egyetemi diplomával (32,26%, 20 fő) rendelkezők közül.

Azonban, ha megnézzük a korábbi, 10. kérdésben szereplő válaszokat, a két egyértelmű hátrány, mint, hogy identitásbeli nehézségekhez vezethet a második nyelv elsajátítása és hogy megzavarja a kezdeti beszédfejlődést, az eredmény más képet mutat (7. ábra).

7. ábra Hátrányok megjelölése az iskolai végzettség függvényében (N=31)

Az általános iskolát végzettek közül senki nem jelölte meg ezt a két lehetőséget, a szakmunkás végzettséggel rendelkezőkből pedig csupán egy fő. 13 érettségit tett szülő (25%) és 17 diplomával rendelkező (27%) jelölte meg legalább az egyik hátrányt válaszként (7. ábra).

Két esetben kértem a válaszadókat arra, hogy osszák meg velem a megjegyzéseiket, véleményüket a korai idegennyelv elsajátításának fontossága és annak hátrányai kapcsán. Sok pozitív megnyilvánulás érkezett például miszerint:

- „Ilyenkor alapozza meg a nyelvszeretetet. Idegen nyelv ismerete nélkül a tanulmányai és későbbiekben a munkavállalás is korlátozottak lesznek.”
- „kisebb korban sokkal fontosabb elkezdni a nyelvtanulást, mert fogékonyabban tanulnak, sajátítanak el bármit”

- *„véleményem szerint fontos lenne, hogy a kisgyermek minél előbb kezdjen el egy idegen nyelvet, hiszen annál könnyebben fogja megtanulni játékosan, illetve serkenti az agyi kapacitását is. Pozitív dolognak tartanám, ha a bölcsődékben is elindulna ez a módszer.”*
- *„ilyen korban a gyerekeknek játék a tanulás, ilyenkor a legfogékonyabb az agyuk a nyelvtanulására, ahogyan az anyanyelvüket is tanulják”*

Azonban több negatív, elutasító válasz is született. A következőkben a leggyakoribb ilyen megjegyzésekre szeretnék reflektálni a szakirodalmak és a kutatási eredmények alapján.

5.4.2.1. Reflexió az aggodalmakat okozó szempontokra

„az anyanyelv fejlődését negatívan befolyásolja”

A leggyakoribb válasz arra irányult, hogy a gyermek először a saját nyelvét tanulja meg, máskülönben az anyanyelvi fejlődését hátráltatja, sok szülő emiatt bizonytalan. Lényeges kiemelni, a beszéd megindulása az egynyelvű gyermekek esetében is változatos időpontokat mutat, minden gyermek más, s más képességekkel rendelkezik. A logopédusok általában a 3 éves kort jelölik meg, hogy amennyiben ép beszédszervekkel, látással és hallással addig nem indul el a verbális kommunikáció, érdemes a szülőknek szakembert felkeresni gyermekükkel. Nemenként is eltérő a beszéd átlagos megindulásának időpontja, hisz míg lányoknál általában 1-1,5 éves korban jelennek meg az első szavak, addig a fiúknál 2-2,5 éves kor után is jellemző. Ennek köszönhetően a beszéd fejlődése is nagy differenciát mutathat, hiszen az idegrendszernek kellően fejlettnek kell lennie a beszédtanuláshoz.

Igaz, hogy előfordul a két különböző nyelvet beszélő szülők esetén, hogy késik a gyermekük beszédfejlődése, akár fél-egy évet is, de ebben az esetben a gyermeket mind a két nyelv oldaláról közel ugyanannyi hatás éri, ellentétben azokkal az egynyelvű gyerekekkel, akik csak az intézményben vagy alkalomszerűen találkoznak a második nyelvvel. A kutatások pedig nem erősítik meg, hogy a született kétnyelvűek között többen küzdenének nyelvi nehézséggel, mint az egynyelvűek (Petitto - Holowka 2002). Ebben az esetben a szülők azt is gondolhatják, hogy a gyermek kevesebb szót használ, mint a vele egyidős társai, de valójában ezen gyermekek szókincse a két nyelv szavaiból tevődik össze, amit, ha összeadnak, eltűnik a különbség (Marchman – Fernald - Hurtado 2010).

Steinlen, Neils, Piske és Trumpp (2010) kutatásának eredményei is ezt támasztják alá. Óvodásokon végzett tesztjükben vizsgálták, hogy a német gyerekek anyanyelvi készségére milyen hatással van, ha angol kéttannyelvű óvodába járnak. Eredményeik szerint a gyerekek átlagos és átlagon felüli értékeket mutattak, sőt a longitudinális vizsgálat szerint, minél régebb óta ismerkedett az idegen nyelvvel a gyermek, annál jobb eredményeket kapott anyanyelvén, életkoruknak megfelelő normák felett voltak.

Bournot-Trites és Tellowitz (2002) is arra a következtetésre jutott, hogy az általános eredmény minden esetben pozitív: a gyerekek jobb metanyelvi tudással rendelkeznek, ami pozitív hatással van az anyanyelvükre és hosszú távon nem maradnak le egynyelvű társaiktól.

Dr. King és Dr. Mackey *The Bilingual Edge* (2007) című könyve szerint az egyik leggyakoribb tévhit a korai nyelvtanulással kapcsolatban az, hogy az nyelvi késést eredményez. A gyermekek 8 és 16 hónapos kor között kezdenek el beszélni, és nincs tudományos bizonyíték arra, hogy több nyelv hallása késedelemhez vagy rendellenességekhez vezetne a nyelvtanulásban. A kétnyelvűek és az egynyelvűek átlagosan körülbelül ugyanabban az időben lépnek be az egy- és a kétszavas szakaszba.

„(...) *keverni fogja a két nyelvet*”

Az előbbiekhöz kapcsolódóan, a szülők másik félelme a félnyelvűség kialakulása, azaz tartanak attól, hogy egyik nyelvet sem tudja igazán elsajátítani gyermekük, keverve használja a kettőt. A gyermek az anyanyelvét hallja otthon és az intézményben is, kivéve a nyelvi foglalkozásokon. Mivel kevesebbet hallja a második nyelvet, ezért a félnyelvűség kialakulása egyáltalán nem valószínű, mindenképp anyanyelve lesz a domináns nyelv. A gyermekek számára ebben a korban teljesen természetes, hogy egy dologhoz több jelentés is kapcsolódhat. A pedagógus az idegennyelvű foglalkozások során alkalmazhat kódváltást, azaz először elmondja a mondatot, kérést célnyelven, majd, ha a gyermek nem érti, megismétli a mondatot magyarul is. *Pl: Please, sit down! Kérlek, ülj le!* Kétnyelvű bölcsődében ezt megteheti a másik, magyarul beszélő pedagógus is helyette.

Orhan és Nurgül Kocaman (2012) kutatásában résztvevő pedagógusok is kiemelik, hogy nincs negatív hatása a két nyelvvel való ismerkedésnek, azonban az anyanyelvet nem szabad elhanyagolni, kellő figyelmet kell fordítani erre is.

„nem kell semmit rájuk erőltetni, előbb legyen gyönyörű gyerekkoruk”

A korai idegennyelv elsajátítási módszerek lényegi pontja, hogy semmi nincs erőltetve, tanulás helyett fejlesztésről beszélünk, kizárólag cselekvésbe ágyazottan történik az ismeretátadás, természetesen nem frontális oktatás zajlik, soha nincs számonkérés. A gyermek eldöntheti, hogy bekapcsolódik-e az idegen nyelvű foglalkozásba, és ha igen, mikor teszi azt, ahogy a bölcsődében egyébként is egész nap szabad játéktevékenység van biztosítva. Mindig olyan tevékenységek zajlanak, melyet a gyerekek magyar nyelven is szívesen, örömmel végeznek.

Az idegennyelv-elsajátítás, akár az anyanyelvé, az első években észrevétlenül valósul meg, anélkül, hogy megterhelné a gyermeket. Az életkori sajátosságokhoz alkalmazkodva az idegen nyelvet a gyermek játékos tevékenységeibe illesztik. Ezek leginkább mozgásos cselekvések vagy ritmusos mondókák, dalok, amelyeket szívesen hallgatnak és énekelnek.

Ebben az életkorban az idegen nyelv megszerettetése és a passzív szókinccs kialakítása az első, ami majd a későbbi iskolai oktatás alapjául szolgálhat. A felnőtt állandóan gesztusokkal és testbeszéddel kíséri a szituációkat, eleinte csak a hangzás sejteti a mondanivalót, a gyerekek a helyzetből értik meg, miről van szó, ugyanúgy, mint az anyanyelv tanulási folyamatában.

A korai életszakaszban a nyelvtanulás szituációhoz kötött, utánzáson alapul, a gyermeket kíváncsisága motiválja az reprodukcióra. Állandó a dalok, versek, kérések, egyszerű mondatok következetes ismétlése a pedagógus által, hiszen a gyermek a nyelvet csupán szóbeli úton memorizálja.

Ahogy Nemes és Nagy (2018) kutatásában írja, a nyelvelsajátítás során a sok ismétlés és a gyakorlás a fontos, hogy meg merjen szólalni a gyermek, nem pedig a korrekció, hogy mindent hibátlanul használjon. Éppen ezért egyáltalán nem is szabad kijavítani a gyermeket, hogy ez ne vegye el a kedvét a próbálkozástól, a bátor nyelvhasználattól, a gyermeket ne érje kudarc az idegennyelv-elsajátításának folyamatában, ehelyett a nyelvet ismertető pedagógus inkább többször használja helyesen, következetesen az adott szavakat, kifejezéseket.

Howatt (1984) is az ismétlés szükségességét emeli ki, melyeket mindig kísérjenek magyarázó képi ábrázolások, fontos a hanglejtés, a hozzájuk kapcsolt gesztusok és cselekvések.

„játszania kell a bölcsődés gyerekeknek, nem tanulni”

Az előbb bemutatottakat folytatva, ehhez kapcsolódik a szinte mindenki által ismert Ve-kerdy (2011) vélemény, mely szerint egy öt évesnek nem angolul kell tanulni, hanem szaladgálni a friss levegőn, koszosnak lenni, és csúszni-mászni. Pontosan emiatt zajlik a nyelvvel való ismerkedés játékos formában, ebben a korban, nem tudatosan, hanem úgy, hogy szinte szívják magukba az idegen nyelvi formulákat és nyelvtani sajátosságokat a gyermekek. A nyelvelsajátítás fő terepe a játéktevékenység (Kosharna 2013), melynek alapja az érzelmi biztonság. A játék fejleszti a gyermek mozgását, gondolkodását, figyelemkoncentrációját, a helyzetfelismerési-, és döntési képességét, az érzelmi hatások következtében az erkölcsi jellemvonások kialakulását, a felelősségérzetet, az önuralmat, a kitartást, az értelmi képességeit, kreativitását. A játékot kísérő érzelmek közlési vágyat ébresztenek, fokozódik a gyermek beszédkedve. A gyermekek a két nyelvet párhuzamosan, gyakorlatilag egy időben tanulják, nem érzik, hogy tanulnak, mert játszanak és közben a célnyelvet használják.

Orhan és Nurgül Kocaman (2012) kutatásában a pedagógusok is az audiovizuális és játékalapú tevékenységeket emelik ki az óvodáskorú gyermekek számára is, képek segítségével, véleményük szerint olyan programot kéne kialakítani, ami a valós élethelyzeteken alapul, hiszen „a nyelveket úgy tanuljuk meg, ha megéljük őket”.

Nemes és Nagy (2018) kutatásában a pedagógusok is a nyelvi foglalkozásokon alkalmazott szemléltetőeszközök, az audiovizuális és auditív kellékek fontosságát említik. Ezen eszközök segítik az új szavak, kifejezések megjegyzését az asszociációk kialakulását, főként, ha a gyermek a kezébe is veheti, kipróbálhatja őket. Ezért a bölcsődében különösen fontos a szemléltetőeszközök milyensége, hiszen az életkori sajátosságokhoz alkalmazkodva kell ezeket megválasztani. Nem lehetnek túl apró tárgyak, hiszen a szájukba vehetik őket, sem törekeny, éles eszközök, amit nem próbálhatnak ki ők maguk is.

5.5.2. Megfigyelések

Napjainkban egyre több olyan település és intézmény található – az óvodák mellett már bölcsődék, mini bölcsődék, családi bölcsődék is - ahol jelen van valamilyen formában, mennyiségben az idegen nyelv. Óvodapedagógus képzésben már néhány éve jellemző, hogy felsőfokú intézmény a hallgatókat felkészíti a 3-6 évesek idegennyelv-tanítására, külön specializáció

(*Angol nyelv az óvodában*) is köthető ehhez, azonban a kisgyermeknevelők között ez jelenleg még nem elérhető.

Viszont nem csak intézményi keretek között van lehetőségük a legkisebbeknek idegen nyelvet elsajátítani, s a családon belüli nyelvtanítás mellett, vannak kifejezetten erre a célra kialakított nyelviskolák, üzleti vállalkozások, amelyek a koragyermekkoriban idegennyelvet elsajátításra specializálódtak (pl. *Helen Doron Early English*) és akár a hét több napján lehetősége van a szülőnek elvinni gyermekét ezen helyekre néhány hónapos kortól (Morvai - Poór 2006).

E két formát hasonlítottam össze megfigyeléseimben (a megfigyelési szempontokat a 2. számú melléklet tartalmazza).

5.5.2.1. Angol foglalkozás intézményen kívül

A heti egy, körülbelül 45 perces foglalkozáson (Picurka angol 1-3 éves gyermekek számára) megfigyelésem alkalmával 3 gyermek jelent meg édesanyjával. Mindegyikük több hónapja látogatja az órákat, a jelenlevők mind betöltötték második életévüket. A foglalkozásvezető bár magyar anyanyelvű, kiejtése tiszta, jól érthető volt, magas szintű angol nyelvtudással rendelkezik, mimikája összhangban volt a történésekkel, gesztusokkal kísérte a dalokat, mondókákat, a gyermekekkel igyekezett kapcsolatot kialakítani, felkelteni figyelmüket és érdeklődésüket.

A fejlesztést tartó hölgy angol nyelven köszöntötte őket, ehhez gitárt vett elő, úgy énekelte a *Hello to you* dalt. Egész idő alatt idegen nyelven kommunikált velük, kéréseit is így tette fel nekik, azonban szükség esetén, - elsősorban a gyermekek testi épségének megőrzése érdekében - megszólal magyar nyelven is. Motiválta, bátorította őket, hogy válaszoljanak a kicsik a köszöntésre, de nem tették, így tovább haladt.

Ágyban fekvő babát vett elő, először beszélgetni kezdett róla, majd mindenki egy kis csengőt kapott, hogy felébresszék, énekelve hozzá az *Are you sleeping* dalt. Ezt követően a baba egyes testrészeit érinthették meg, ha szerették volna. Miután az egyik kislány értette, hogy az orrát kell megkeresni, megmutatta, így már bátran csatlakoztak a többiek is.

A dalokba, mondókákba az anyukák mind bekapcsolódtak, a foglalkozásvezetővel együtt énekeltek. Néhányan többször megszólították gyermeküket angolul, ha figyelmeztetni

akarták őket vagy kértek tőlük valamit. Elmondták, hogy otthon is sokszor énekelnek napközben, rövid meséket nézhetnek gyermekeik angol nyelven.

Vonatozás következett, ehhez is csengethettek, majd több mozgásos mondókával folytatódott a játék. A gyermekek számára már ismerősek voltak a dalok, s a hozzájuk kapcsolódó mozdulatok, játékok, így szívesen kapcsolódtak be. Az egyik kislány néhány szót is ejtett: yes, up, down – hozzákötve bólogatást, leguggolt, majd felállt. Ő már nagyon várta, hogy következzen az esernyős labdapattogtatás, így a foglalkozás vezetője elő is vette. A *Popcorn* dalt énekelte közben, majd a széthullott labdákat együtt össze is szedték, ehhez is angolul hangzott el a kérés, majd a *Clean up* dal is.

Kis kendők használatával bújócskát játszottak, a gyermekek élvezték, hogy kukucskálhatnak (*Peek a boo* mondóka). A foglalkozás végén egy „mystery box” került elő, mely állatot rejtett (megnevezték őket, utánozták a hangjukat, dalokat fűztek némelyikhez). Végezetül mindenki választhatott egy hangszert, amellyel a búcsúdalt énekelték, s további szabad játék következett.

Megfigyelésből arra a következtetésre jutottam, hogy az effajta foglalkozás előnye volt a „feladatok” milyensége, változatossága. Valóban játék zajlott közben, énekeltek, táncoltak, tornáztak, nem volt számonkérés, sem kötelező csatlakozás. Előkerült baba, labdák, csövek, esernyő, hangszerek is.

Megtudtam, hogy a szülők számára a kezdetekkor egy alap csomagot ajánlanak angol nyelvű mesekönyvekkel, dalokkal, hiszen ebben az esetben elengedhetetlen, hogy a gyermekkel otthon is gyakorolják a nyelvet, hogy hallja a dalokat gyakrabban, ne csak hetente 45 percet. Már csak amiatt sem, mivel a bölcsődés korosztály figyelme ennyi időre nehezen köthető le, ez jól látszott megfigyelésem alatt is, hisz míg az óra első felében lelkesen mozogtak, csatlakoztak, a vége felé közeledve már mással kezdtek játszani, összevitatkoztak egymással, elvonultak, nehezen voltak bevonhatóak, ami természetes ilyen korú gyermekek esetén, csak az édesanyák lelkesedése volt töretlen. Hátránya tehát a hosszú időtartam volt.

5.5.2.2. Angol foglalkozás kétnyelvű családi bölcsődében

A kétnyelvű családi bölcsődében az élet két nyelven folyik, egyszerre van jelen a csoportszobában a magyar és a célnyelvi pedagógus, párhuzamosan hallják a két nyelvet a gyermekek az étkezések, a tevékenységek, a játék közben, de még az udvaron is.

Három kisgyermeknevelő foglalkozik a nyolc gyermekkel (a megfigyelés napján 5 fő volt jelen, ebből 4 gyermek 2 éves múlt, egy pedig 7 hónapos volt), a nevelők közül egy fő angol anyanyelvű, a másik két kisgyermeknevelő középszinten beszélni a nyelvet. Az angol nyelvű hölgy heti háromszor látogatja a csoportot délelőttönként. Ő kizárólag angolul beszél a gyermekekhez és munkatársaihoz is (de tud magyar nyelven is, így érti a gyermekek beszédét). Az angolul és a magyarul nevelő pedagógus egymás munkáját kölcsönösen támogatja, segíti. A gyermekek láthatóan természetesnek veszik, hogy ő más nyelven beszél, figyelnek rá, nagy százalékban megértik, de általában magyar nyelven válaszolnak neki is. Ő kevésbé játszott a mimikájával, gesztusaival a gyermekek figyelmének felkeltése érdekében.

Nagy előnynek gondolom, hogy ebben az intézményben természetes élethelyzetben is ismerkedhetnek a nyelvvel a kicsik, ugyanakkor a foglalkozás, sokkal kevésbé volt játékos és szabadon választható itt, módszertana a bölcsődés korosztály számára kevésbé megfelelő.

Reggeli után magyar nyelvű foglalkozás zajlott, majd a tízórait követően kezdődött is az angol nyelvű foglalkozás. A gyermekeket a szőnyegre hívták, mindenkit bevontak, még a hét hónapos kislány is csatlakozott az egyik kisgyermeknevelő ölében, ő segített neki, hogy be tudjon kapcsolódni a játékba, válaszolt helyette a feltett kérdésekre, segítette mozdulatait. A bölcsődések tudták mi fog történni, megszokták ennek folyamatát. Mivel aznap éppen mackó napot tartottak, ezért oda kellett hozniuk játékukat is magukkal és leülni a szőnyegre kikészített párnákra.

A foglalkozás eleje játékosabb volt, az elhangzó dalhoz mozdulatokat társítottak a macikkal együtt, azonban az angol nyelvű zene felvételről ment, csak néha kísérték énekkel is. A macin keresztül próbálta megismertetni velük a kisgyermeknevelő a testrészeket, melyek megmutatását a gyermekek utánozták is.

Ezt követően a pedagógus angol nyelvű könyvet vett elő, melyben 1-1 állat és hozzá kapcsolódó szín volt. Ezt többször elismételte a felnőtt és minden gyermektől kérte, ismételje utána a két angol szót (pl. brown bear), ha nagyon helytelenül ejtette, kijavította, ismétlést is kért. Ha a gyermek teljesen elzárkózott a beszédétől, továbblépett a pedagógus, de a következő állatnál újra próbálta bevonni.

Újabb mozdulatokkal kísért dal következett, majd végül mindenki lepihent egy párnára és nyugtató, altató, öszköszöntő angol dalok szóltak felvételtől. Ennek végeztével mehetett mindenki szabadon rajzolni, játszani.

A tevékenység körülbelül 15 percen át zajlott. A kisgyermeknevelő szemléltetőeszközzel nem készült a könyvön kívül, ezt azonban nem vehették a kezükbe a gyermekek. A foglalkozást türelmesen végig csinálták a bölcsődések, nem próbáltak más játékba kezdeni, figyeltek a kisgyermeknevelők kéréseire, láthatóan nem volt újdonság számukra ez a fajta tevékenység, kisebb konfliktusuk is csak az utolsó percekben volt, a pihenés ideje alatt.

Alkotás közben képi formában fejezik ki magukat a gyermekek, az idegen nyelv elsajátításának jó lehetősége ez, mivel a nyelvi közvetítés a gyermekek cselekvésére irányul, mindközben megnevezhetőek a színek, az eszközök, a formák, de akár számlálás is.

Ha a nap folyamán egy gyermek számára láthatóan nem volt érthető az idegen nyelvű kérdés/kérés, a másik kisgyermeknevelők magyarul is elmondták neki. Ha pedig a gyermekek szóltak az angolt tanítóhoz magyarul, akkor ő elismételte mondandójukat a saját nyelvén nekik, mielőtt válaszolt volna. (*-Viki, ez kék? / - Is it blue? Yes, this pencil is blue. This is a very nice color.*)

Véleményem szerint a kétfajta módszer vegyítése lenne a legmegfelelőbb ebben a korosztályban. Sokkal hatékonyabb lehet, ha a gyermek egész nap/délelőtt hallja az idegen nyelvet, észrevétlenül tanul a természetes, mindennapi élethelyzetekben, de mindemellett a direkt „foglalkozás” azonban sokkal szabadabb, s játékosabb, látványos eszközökkel támogatott dalokat, mondókákat kéne tartalmazzon.

5.5.3. Saját foglalkozás

A megfigyelés eredményei alapján állítottam össze egy foglalkozástervezetet, melyekre hetente 2-3 alkalommal kerülhetne sor 15-25 percben, s emellett ezen alkalmakkor a gyermekek saját kisgyermeknevelője, a mindennapi tevékenységek közben, például a gondozás, étkeztetés közben is az adott idegen nyelven szólna a gyermekekhez, s az altató mondóka/dal/mese is ezen a nyelven hangozhatna el. Természetesen a nyelvvel való ismerkedés a mindennapi elfoglaltságok és a játékos tevékenységekbe ágyazottan valósulnának meg, nem megzavarva a bölcsődések szabad játéktevékenységét.

A gyermekeknek pozitív kapcsolatra van szüksége azzal, akitől tanulnak, ha biztonságban érzik magukat, akkor sokkal motiváltabbak lehetnek az új ismeretek elsajátítására, erre a szerepre pedig a gyermekek saját kisgyermeknevelője éppen megfelelő lehet.

Ezek a tevékenységek mindig egy, a gyermekek számára jól ismert, biztonságot jelentő rituálén belül valósulnának meg (Fehér 2020), állandó elem lehetne egy kendő (de ez lehetne akár egy plüss vagy baba is stb.), melynek megjelenésekor a gyermekek már tudják, ha viseli a kisgyermeknevelőjük, onnantól ő az idegen nyelvet fogja használni (a foglalkozás tervezetét a 3. számú melléklet tartalmazza).

A reggelit követő szabad játéktevékenység ideje alatt a kisgyermeknevelő felköti magára a kendőt, ezzel felkeltve a gyermekek figyelmét és érdeklődését, a hetek múltával már tudni fogják, mire számíthatnak ilyenkor. A részvétel nem kötelező, az kapcsolódik be, akinek van kedve hozzá, amikor és ameddig csak akar.

Vidám üdvözlő dallal a puhasarokba vonul a felnőtt az eszközeivel. A foglalkozást keretezi ez az ugyanarra a dallamra épülő köszöntő és búcsúzó ének (*Good morning/ good bye*). Ezt követően a *Where is...?* kezdetű dal segítségével még inkább bevonhatja a gyermekeket a játékba, hiszen mindenki izgatottan várja, hogy saját neve is elhangozzon a mondókában, s szívesen játszik a kukucskálós játékot is. Ha a gyermek jól érzi magát, maga is szívesen hangocsál.

Ezt követően előkerülnek az első szemléltető eszközök, a két madárbáb segít az idegen szavak megértésében is, emellett még inkább felkelti és fenntartja a gyermekek érdeklődését. Ahogy a szövegben is elhangzik, ha a madár lassú-gyors, csendes vagy épp hangos, a kisgyermeknevelő ennek megfelelően mozgatja a bábót, mondja a mondókát, ezzel is segítve, hogy a gyermekek megértsék a szavak jelentését.

Ez után malackás ujjbábok is segítik az asszociációk kialakulását, az állatokat a kezükbe is vehetik, kipróbálhatják. Ezen túl lehetőséget ad a számlálással való ismerkedésre is. Ezt a mondókát már ismerhetik a kicsik is magyar nyelven, hisz az *Elment vadászni* mintájára játszsuk. A *Two little eyes* mondóka segítségével az arc egyes részeit gyakorolhatják angol nyelven.

Ezt követi a hangszerhasználat. A csokitojás belsejében lévő műanyagba korábban rizs kerül, s biztonságosan lezárva méhecskévé alakítjuk, az így elkészült hangszereket kaphatják

meg a gyerekek is. Az idegen nyelv megismerése mellett a zenei nevelés által érzelmei gazdagodnak, a zene kedvet kelt, összerendezett mozgásra készíti, fejleszti a ritmusérzékét. A végén lévő csiklandozás még jobb kedvre derít, s ismét mindenki várja, hogy ő is sorra kerüljön. A nagyobb mértékű bevonódás által az is kedvet kaphat a játékhoz való csatlakozáshoz, aki eddig nem kapcsolódott be a „feladatba”.

A tevékenység második felében jönnek a nagymozgást igénylő mondókák (*Go to bed late, Tall as a tree, Walking walking stb.*). A mozgással összekapcsolt dalok könnyebben rögzülnek, szintén segítik a megértést, szórakozva sajátíthatják el a szókincset a bölcsődés kisgyermek.

A *Head, shoulders, knees and toes* dal segítségével felfedezi a gyermek a testrészeit, saját magát, mely még izgalmasabbá tehető a gyermekek számára, ha gyors és lassú tempóval énekelve, változtatva kerül eljátszásra, ami ráadásul a tempóérzék és a figyelem fejlesztését is szolgálja. A *Number one, touch your tongue* pedig egyszerre ismerteti számokkal és fogalmakkal. A beszéd- és a mozgásfejlődés szoros összefüggésben állnak egymással, hiszen a kommunikációhoz fontos a nagymozgások összerendezett működése.

A tevékenység végéhez közeledve az *If you're happy and you know it* dal mindenkit jókedvre derít, ennek magyar megfelelőjét szintén a legtöbb bölcsődés már ismeri, szereti, tudják mikor lehet tapsolni, dobantani vagy akár sikítani.

A *Hello bubbles* dal is aktív bekapcsolódást igényel a búcsúzás előtt, hisz a buborékfújás és azok kergetése a legtöbb gyermek kedvelt tevékenysége.

A mondókák fejlesztik a memóriát, a szociális készségeket, a hallás utáni szövegértés képességét, a nyelv észrevétlenül rögzül használatuk közben.

Az általam tervezett tevékenység maximális ideje 15-25 perc, de már ez is lehetővé teszi, hogy csak később kapcsolódjanak be a gyermekek, ha megtetszik nekik egy-egy mondóka, játék, és akár tovább is álljanak, ha elterelődik a figyelmük. A gyermekek nincsenek kötelezve az utánzásra, sem szóban, sem a mozdulatok által, de a jó hangulat, hanglejtés, mimika és gesztusok mind motiválhatják őket erre. Ha a gyermekek már jól ismernek egy-egy adott dalt vagy mondókát, a kisgyermeknevelő megpróbálhatja, hogy megáll 1-1 könnyű szó előtt és várja, kimondja-e automatikusan valamelyik gyermek, de semmiképp nem elvárás, hogy ismétlje, hiszen a cél csak a nyelv megszerettetése, s ehhez a passzív szókincs kialakulása éppoly fontos

lépcsőfok. Mindegyik játék, mondóka és dal igény szerint ismételhető akár kétszer, háromszor is a gyermekek aktivitásától függően.

A mondókák között a kisgyermeknevelő egyéb módon is kommunikálhat a gyermekekkel, megkérdezheti ki lát egy adott dolgot, ki tudja mi az, amit a kezében tart angol nyelven, s ha a hanglejtésből még nem is tudják mit jelent, megismételheti nekik magyar nyelven is, hogy könnyebben összekapcsolják a kettőt.

A foglalkozás mellett, jó, ha 1-1 napon tevékenységbe, a napi rutinba ágyazottan is megjelenik a kendő és vele együtt az angol nyelv. Történhet ez akár a gondozási tevékenységek alatt, melyhez szintén kapcsolódhat kézmosós dal vagy ha étkezés közben a magyar nyelv mellett elhangzik azok idegen nyelvű megfelelője is.

5.5.4. A kaposvári kisgyermeknevelők nyelvtudása

Kutatásom kapcsán, felmerült bennem a kérdés, mennyire lenne megvalósítható az intézményekben ez a fajta idegen nyelvvel való ismertetés bölcsődés korban a szakemberellátottság tekintetében.

Felkerestem a kaposvári bölcsődék vezetőit, hogy megtudjam, a kisgyermeknevelők mekkora százaléka beszél valamilyen idegen nyelvet, pontosan hányan rendelkeznek nyelvvizsgálóval.

Az öt jelenleg működő városi bölcsődében 51 kisgyermeknevelő dolgozik, ebből 35 fő rendelkezik diplomás végzettséggel, a többiek felsőfokú vagy OKJ-s képzést végeztek el. Azonban az 51 fő kisgyermeknevelő közül csupán kilencnek van nyelvvizsgálója, tehát a dolgozók 18%-ának, ami rendkívül alacsony szám.

Márpedig ahhoz, hogy a gyermek jó alapokra tehesen szert elengedhetetlen a pedagógus jó idegennyelvtudása, hiszen nagy a felelőssége annak, aki egy kisgyermeket először idegen nyelvre oktat, mivel a rossz példák következménye súlyos is lehet. A mintaadás, a jó hangképzés, a kiejtés a gyermekek számára kiemelkedően fontos. Még ha a szülők számára valószínűleg sokkal fontosabb is a magas szintű nyelvtudás helyett, a jó módszertan, amivel a kisgyermeknevelő dolgozik, mindez nem elegendő a gyermek nyelvhez fűződő pozitív attitűdjének kialakításához.

Az utóbbi években egyre több bölcsődei dolgozó jelentkezett a főiskolai csecsemő- és kisgyermeknevelő képzésre, s ugyan a 2020-as felvételitől kötelező lett volna a középfokú nyelvvizsga és az egy emelt szintű érettségi vizsga teljesítése, a kormányrendelet végül elengedte a középfokú nyelvvizsga-követelményt (A felsőoktatási felvételi eljárásról szóló 423/2012. (XII. 29.) kormányrendelet), jelenleg pedig nyelvvizsga nélkül is kézhez kaphatják a végzetek a diplomájukat, mely által úgy gondolom, még kevésbé motiváltak a hallgatók és a dolgozók a nyelvvizsga letételére.

Kevés a többnyelvűségre nevelés igényének megfelelni tudó munkaerő, ezért úgy gondolom fontos lenne a pedagógusképzésbe beépíteni bizonyos korai nyelvtanulással kapcsolatos alapokat, ezzel is segítve, hogy a nyelvtanulást ne kötelességként éljék meg a gyermekek. A hallgatók megismerhetnék a korai idegennyelv-elsajátítás előnyeit és hátrányait, a módszertant, mellyel a leginkább kiküszöbölhetők a problémák, s amely a nyelvekhez, nyelvtanuláshoz fűződő pozitív attitűd kialakítására alkalmas.

6. Összegzés

Jelen tanulmányom célja volt felmérni a szülők viszonyulását a korai idegennyelv elsajátításhoz, hogy van-e összefüggés ennek támogatása és a szülők idegennyelv-tudása között, kik részesítenének előnyben idegennyelv elsajátításra lehetőséget adó bölcsődét és megfigyelni, milyen módszerrel dolgoznak egy kétnyelvű családi bölcsődében, s milyennel egy idegen nyelvű foglalkozáson.

Kutatásom során ugyanazzal a megosztottsággal találkoztam, mint, ami a szakirodalmakban is fellelhető. Az eredmények a 129 kitöltő kontextusában értendők. A válaszadás lehetőségét korlátozta, hogy csak papír alapú kitöltésre volt lehetőség, emellett, hogy a szülők nyelvtudását csak a nyelvvizsga megléte alapján mérhettem objektíven.

Amint az várható volt, a legtöbb szülő, azért nem tartja még fontosnak az idegennyelvvé váló ismerkedést gyermeke számára, mert fél, hogy az negatív hatással lenne anyanyelvi fejlődésére, illetve attól, hogy ez nagy plusz teher a még kicsi gyermek számára, elveszi az időt a játéktól, az önfeledt pillanatoktól. Pedig fontos lenne, hogy a szülők felismerjék, hogy gyermekeik, ha egy nyelvet nem csak felső tagozattól és legfőképp, ha nem csak az iskolai érdemjegyért tanulnak, azáltal többet fognak tudni a világról, színesebbnek fogják látni azt.

Úgy gondolom, sokat jelentene a szülők számára és nagyban befolyásolná véleményüket, ha bepillantást nyerhetnének, milyen lehet egy ilyen foglalkozás a bölcsődében, hogy valósul meg a mindennapokban a természetes élethelyzetben való nyelvelsajátítás. Az évek során keletkező újabb, még több, a fiatalabb korosztályra vonatkozó kutatási eredmény, szintén meggyőzhetnék a szülőket a korai idegennyelv-elsajátítás fontosságáról.

Kutatásom eredményei alapján, van összefüggés a szülők nyelvtudása és a korai idegennyelv elsajátítással kapcsolatos véleményük között, hiszen a nyelvvizsga meglététől függően egyre többen támogatják a gyermekeik második nyelvvél való megismertetését.

Második kutatási kérdésemben arra kerestem a választ, melyik korosztály részesítene előnyben egy olyan bölcsődét, ahol biztosított az idegen nyelvvél való ismerkedés. Ennek kapcsán nem született egyértelmű válasz, hiszen csaknem azonos arányban voltak érdekeltek a szülők minden korosztályban, de elmondható, hogy a legnagyobb arányban a legfiatalabb, azaz a 25 év alattiak közül és a legidősebb korosztályból, vagyis 41 év felettiekből kerültek ki, azonban ezen korcsoportokban volt a legkisebb az elemszám. Természetes élethelyzetben megvalósulóan pedig egységes a kor szerinti eloszlás.

Utolsó kutatási kérdésem arra irányult, van-e összefüggés a szülők iskolai végzettsége és aközött, látják-e hátrányát a korai idegennyelv elsajátításnak. Egyértelmű összefüggés itt sem született, de elmondható, hogy arányaiban a szakmunkás végzettséggel rendelkezők közül került ki a legkevesebb ettől tartó szülő, a főiskolai vagy egyetemi diplomával rendelkezők pedig azok, akik leginkább megfogalmazták félelmeiket az ilyen fiatalkori második nyelvvél való ismerkedés kapcsán.

Összességében elmondható, hogy a korai idegennyelvvél való ismerkedés a megkérdezettek körében fontosnak tekinthető, de sok hibás feltételezés, aggodalom és bizonytalanság kapcsolódik hozzá.

Jelen eredmények tükrében érdemes lenne tovább folytatni a kutatást az összefüggések részletesebb feltárása érdekében, akár településtípusok alapján összehasonlítással, vizsgálni a nyelvtanulás folytonosságának lehetőségét vagy jelen kutatást megismételni az után, hogy a szülők tájékoztatást kapnának a bölcsődében megvalósítható idegennyelv elsajátítási módszerek kapcsán, ha pontos képet kapnának annak előnyeiről és hátrányairól.

Irodalomjegyzék

- Babinszky Pál (1983): Az idegennyelv-tanulás és az életkor kapcsolatáról. Módszertani közlemények. 23(5) 295–299 p.
- Balogh Éva (2005): Fejlődéslélektan I. A megtermékenyüléstől az óvodáskor végéig. Didakt Kft, Debrecen.
- Bartram, Brendan (2006): An examination of perceptions of parental influence on attitudes to language learning. *Educational Research*, 48(2), 211-221 p.
- Bán Annamária (2013): Nevelj kétnyelvű gyereket! Szerzői kiadás. Nyíregyháza.
- Bialystok, Ellen (2001): *Bilingualism in Development*. Cambridge University Press. Cambridge.
- Borbély Anna (2014): Kétnyelvűség Variabilitás és változás magyarországi közösségekben. L'Harmattan Kiadó. Budapest.
- Bournot-Trites, Monique - Tellowitz, Ulrike (2002): Report of Current Research on the Effects of Second Language Learning on First Language Literacy Skills. Commissioned by the Atlantic Provinces Education Foundation.
- Bruner, Jerome (1983): *Child's Talk: Learning to Use Language*. W. W. Norton & Company. New York – London.
- Curtain, Helena – Dalberg, Carol Ann (2004): *Languages and children, making the match: new languages for young learners*. Pearson/Allyn and Bacon. Boston.
- Donaldson, Margaret (1978): *Children's Minds. The Aboriginal Child at School / Volume 8 / Issue 02 / April 1980*, Fontana. London. 55 – 56 p.
- Erdei Ildikó (2010): A gyermekkori kétnyelvűség alapvető formái. *Magiszter* 8(Tél) 34–45 p.
- Európai Bizottság (2012): *Special Eurobarometer 386: Europeans and Their Languages*. Brussels. http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_386_en.pdf
- Fehér Ágnes (2020): A korai angol nyelvi fejlesztés tudományelméleti megközelítése és szülői megítélése – Angolul már az óvodában? In: *Képzés és gyakorlat* 18. 1-2 sz. 161-172 p.
- Fojkar, Dagarin – Pižorn, Karmen (2014): *Parents' and teachers' attitudes towards early foreign language learning*. Faculty of Education, University of Ljubljana. Ljubljana.

- Furcsa Laura – Sinka Annamária (2014): Kétnyelvű óvodából érkező gyerekek nyelvi beilleszkedése, előmenetele az általános iskola alsó tagozatában In: Márkus Éva - Trentinné Benkő Éva (szerk.) A korai idegennyelvi fejlesztés elmélete és gyakorlata: Konferenciaelőadások és háttér tanulmányok. Budapest
- Fűrész-Mayernik Melinda (2015): Angol kalauz a mondókák világába. Katiötletek Nyomdai Ötletgyár. Mór.
- Fűrész-Mayernik Melinda (2018): Angolozik a család – Kétnyelvű nevelés a gyakorlatban. Alto Nyomda Kft. Mór.
- Garfinkel, Alan - Tabor, Kenneth E. (1991): Elementary school foreign languages and English reading achievement: A new view of the relationship. Foreign Language Annals, 24, 375-382 p.
- Herbszt Mária (2010): Anyanyelv elsajátítás, gyermeknyelv. A gyermeknyelv kutatásának elméleti kérdései. In: Dombi A.–Soós K. Fejezetek a kisgyermeknevelés köréből. Gyula. APC-Stúdió, 144–159 p.
- Hierholcz Tünde - Molnár Andrea (2014): Dióhéjban a Montessori-pedagógiáról a korai kétnyelvű nevelés tükrében. In: Márkus Éva - Trentinné Benkő Éva (szerk.) A korai idegennyelvi fejlesztés elmélete és gyakorlata: Konferenciaelőadások és háttér tanulmányok. Budapest
- Kenesei István (2004): A nyelv és a nyelvek. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- King, Kendall - Mackey, Alison (2007): The Bilingual Edge: why, when and how to teach your child a second language. Collins, an imprint of HarperCollins Publishers. New York.
- Kocaman, Orhan - Kocaman Nurgül (2012): Age Factor in Foreign Language Education At Preschool Level. Procedia - Social and Behavioral Sciences Volume 55, 5 October Pages, 168-177 p.
- Kontráné Hegybíró Edit – Kormos Judit (2004): A nyelvtanuló. OKKER. Budapest.
- Kovács Judit (2006): Magyar-angol kéttannyelvű általános iskolai programok közoktatásukban. Eötvös József Kiadó. Budapest.
- Kovács Judit (2009): A gyermek és az idegen nyelv: nyelvpedagógia a tizenaluliacs szolgáltatásban. Eötvös J. Kvk. Budapest.
- Krashen, Stephen (1981): Second Language Acquisition and Second Language Learning. Pergamon. Oxford.
- Krashen, Stephen (1985): The Input Hypothesis: Issues and Implications. Longman

- Lenneberg, Eric (1967): *The Biological Foundations of Language*. John Wiley and Sons. New York.
- Lindgren, Eva - Muñoz, Carmen (2013): The influence of exposure, parents, and linguistic distance on young European learners' foreign language comprehension. *International Journal of Multilingualism*. 10(1), 1-25 p.
- Marchman, Virginia - Fernald, Anne - Hurtado, Nereyda (2010): How vocabulary size in two languages relates to efficiency in spoken word recognition by young Spanish-English bilinguals. in: *Journal of Child Language* 37(4), pp. 817-840 p.
- Morvai Edit - Poór Zoltán (2006): *Korai nyelvoktatás a magyar oktatási intézményekben*. Oktatási Minisztérium. Budapest.
- Muysken, Pieter (2000): *Bilingual Speech A Typology of Code-Mixing*. University Press. Cambridge.
- Navracsecs Judit (2004): *A kétnyelvű gyermek*. Pannon Egyetemi Kiadó. Veszprém.
- Nemes Magdolna - Nagy Anikó (2018): A korai nyelvtanítás története Nyíregyházán a rendszerváltástól napjainkig. *Különleges Bánásmód*, 4 (1). 7-18. p.
- Nicholas, Howard - Lightbown, Patsy (2008): *Defining child second language acquisition, defining roles for L2 instruction*. *Second Language Acquisition and the Younger Learner*. (Eds.) Philp, J., Oliver, R. and Mackey, A. John Benjamins Publishing Company.
- Nikolov, Marianne (2000): Kódváltás pár- és csoportmunkában általános iskolai angol órákon. *Magyar Pedagógia*, 4. sz. 401–422 p.
- Nikolov, Marianne (2004): Az életkor szerepe a nyelvtanulásban. *Corvina. Modern Nyelvoktatás* 10/1, Budapest. 3–26 p.
- Páli Judit (1997): A nyelvtanulás fiziológiája, idegrendszeri alapjai. *Egy nyelv – egy én. Két nyelv – hány én? Óvodai nevelés*, 9. 273-277 p.
- Pásztor Enikő Judit (2019): *A játékos idegennyelvi foglalkozások megjelenése a magyarországi óvodákban 1959-től napjainkig, különös tekintettel a soproni és Sopron környéki óvodákra*. Doktori disszertáció. Eötvös Loránd Tudományegyetem. Budapest.
- Penfield, Wilder - Roberts, Lamar (1959): *Speech and Brain Mechanisms*. NJ. Princeton University Press. Princeton.
- Petitto, Laura-Ann - Holowka, Siobhan (2002): Evaluating attributions of delay and confusion in young bilinguals: Special insights from infants acquiring a signed and an oral language. *Sign Language Studies*, 3 (1), 4-33 p.

- Pléh Csaba - Réger Zita (2000): Az anyanyelv elsajátítása. In: Kenesei István (szerk.): A nyelv és a nyelvek. Corvina Kiadó, Budapest. 175–192 p.
- Sapriati, Rani - Mirizon, Soni - Silvhiany, Sary (2021): Investigating Ideological Factors in Family Language Policy. Indonesian Journal of EFL and Linguistics 6(1), 2021
- Sığirtmaç, A. - Özbek, S. (2009): Teaching English in Early Childhood. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10(1), 107-122 p.
- Singleton, D. (2000): Age factors. In: M. Byram (szerk.): Routledge Encyclopaedia of language teaching and learning. Routledge, London
- Sorace, Antonella - Ladd, Bob (2004): Raising Bilingual Children. Linguistic Society of America. Washington.
- Steinlen, Anja – Neils, Katharina - Piske, Thorsten – Trumpp, Christian (2010): SETK 3-5: A Developmental Language Text on German for 3 – to 5 – year - old Children. Bilingual Preschools, Volume I. Learning and Development. Ed. by Kristin Kersten, Andreas Rohde, Christina Schelletter, Anja K. Steinlen
- Szászné Beke Gabriella (2012): Angol dalok és mondókák kicsiknek – Nursery Songs and Rhymes. Sanoma Media. Budapest.
- Tancz Tünde (2011): A kommunikáció és nyelv fejlődése a kora gyermekkorban. Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Pécs. Online megtekintés: http://janus.ttk.pte.hu/tamop/tananyagok/kommunikacio_es_fejlodes/index.html.
- Vajda Zsuzsanna (2002): Siettetet gyerekek. Óvodai nevelés, Budapest, 1.sz. 4-5 p.
- Vekerdy Tamás (2011): Érzelmi biztonság. Kulcslyuk Kiadó Kft. Budapest.
- Vigotszkij, Lev Sz. (1967): Gondolkodás és beszéd. Akadémia Kiadó. Budapest.
- Vildomec, Věroboj (1963): Multilingualism. General Linguistics and Psychology of Speech. Leyden: Sythoff
- White, Lydia (1989): Universal grammar and second language acquisition. John Benjamins Publishing, Amsterdam – Philadelphia

Mellékletek

1. számú melléklet

1. Gyermekhez való viszonya:
 - a) édesanya
 - b) édesapa
 - c) egyéb: _____

2. A kitöltő életkora:
 - a) 25 évesnél fiatalabb
 - b) 25-30 év
 - c) 31-35 év
 - d) 36-40 év
 - e) 41 év felett

3. Iskolai végzettsége:
 - a) befejezetlen 8 általános
 - b) 8 általános
 - c) szakmunkásképző
 - d) érettségi
 - e) főiskolai v. egyetemi diploma

4. Milyen településen él?
 - a) község, falu
 - b) város
 - c) megyeszékhely

5. Mennyi idős a bölcsődébe járó gyermeke?
 - a) félévesnél fiatalabb
 - b) fél évesnél idősebb – 1 évnél fiatalabb
 - c) 1 évnél idősebb – 1,5 évesnél fiatalabb
 - d) 1,5 évesnél idősebb – 2 évnél fiatalabb
 - e) 2 évesnél idősebb – 2,5 évnél fiatalabb
 - f) 2,5 évesnél idősebb

6. Az Ön idegennyelv ismerete

- a) nincsen nyelvvizsgám és nem beszélek idegen nyelvet
- b) nincsen nyelvvizsgám, de hétköznapi szinten használom az idegen nyelvet
- c) van alapfokú nyelvvizsgám (írásbeli és/vagy szóbeli)
- d) van középfokú nyelvvizsgám (írásbeli és/vagy szóbeli)
- e) van felsőfokú nyelvvizsgám (írásbeli és/vagy szóbeli)
- f) Egyéb: _____

7. Mennyire tartja fontosnak a korai idegennyelv elsajátítást (1 - egyáltalán nem fontos, 4 – nagyon fontos)

1 2 3 4

8. Kérem, indokolja meg a választát:

9. Mennyire tartja fontosnak a nyelvtudást felnőtt korban (1 - egyáltalán nem fontos, 4–nagyon fontos)

1 2 3 4

10. Kérem, karikázza be azoknak az állításoknak a betűjelét, amelyekkel egyetért (több válasz is lehetséges):

- a) Jó, ha a gyermek már bölcsődés korban megismerkedhet egy idegen nyelvvel
- b) Az idegen nyelvvel való ismerkedés a család feladata, a bölcsődének ebben nem szükséges szerepet vállalnia
- c) Jó hatással van a későbbi nyelvtanulásra a korai idegen nyelvvel való ismerkedés
- d) A dalok, mondókák megtanulásának nem sok haszna van
- e) Csak akkor érdemes idegen nyelvvel ismerkedni kisgyermek korban, ha a család élethelyzete miatt, ennek szerepe van a gyermek életében
- f) A kisgyermekkortól elkezdett több nyelv elsajátítása identitásbeli nehézségekhez vezethet

- g) Minden gyermeknek lehetőséget kellene biztosítani az idegen nyelvvel való ismerkedésre
- h) Több nyelv egyszerre történő elsajátítása kisgyermekkorban pozitív hatással van az agy fejlődésére
- i) Minél korábban elkezdi ismerkedni a gyermek egy második nyelvvel, annál könnyebben és jobban el tudja sajátítani azt
- j) Az idegennyelvi foglalkozás megzavarja a kezdeti beszédfejlődést
- k) Bölcsődés korban a természetes élethelyzetben ismerkedés az idegen nyelvvel az egyetlen hatékony mód

11. Tanul bölcsődés gyermeke jelenleg valamilyen idegen nyelvet?

- a) igen, otthon a szülő(k)től
- b) igen, külön kisgyermekeknek szervezett programon
- c) igen, a bölcsődében
- d) nem
- e) egyéb: _____

12. Ha igen, heti hány órában: _____

13. Előnyben részesítene egy olyan bölcsődét, ahol a kisgyermeknevelő idegen nyelvű foglalkozást is tart meghatározott óraszámában gyermekének?

- a) igen
- b) nem

14. Előnyben részesítene egy olyan bölcsődét, ahol a kisgyermeknevelő természetes élethelyzetben idegen nyelven beszélne gyermekéhez (pl. étkezéshez kapcsolódóan)?

- a) igen
- b) nem

15. Milyen nyelvet választana? _____

16. Mennyinek tartaná az ideális óraszámot hetente erre?

- a) heti egy
- b) heti több
- c) napi egy

17. Véleménye szerint van-e hátránya annak, ha a gyermek már a korai életszakaszban ismerkedik idegen nyelvvel?

- a) igen
- b) nem

18. Amennyiben igen, akkor mit gondol, miért hátrányos?

2. számú melléklet

Megfigyelési szempontsor:

- Milyen eszközöket használ a foglalkozásvezető?
- Milyen eszközöket használhatnak a gyerekek?
- Alkalmaz dalokat?
- Alkalmaz mondókákat?
- Alkalmaz mozgásos tevékenységet?
- Milyen a foglalkozásvezető kiejtése, artikulációja, mimikája?
- Mennyire kapcsolódnak be a gyerekek?
- Megszólal valamelyik gyermek angolul?
- Megszólal magyar nyelven is a foglalkozásvezető?
- Mennyire, hogyan kér számon a foglalkozásvezető?
- Kötelező a részvétel?
- Hogy motiválják a gyermekeket?
- Mennyi ideig tart egy foglalkozás?

3. számú melléklet

Foglalkozástervezet

Idő	Tevékenység, eszközök	Szöveg	A kisgyermeknevelő tevékenysége	A gyermek tevékenysége
8:45	Üdvözlés, kendő	Good morning kezdetű dal	Felköti a sálat magára, ezzel felhívva magára a figyelmet, a puhasarokba ül. Köszönti a gyermekeket, integet és tapsol	A gyermekek visszaintegnek, tapsolnak, akinek kedve van, csatlakozik a kisgyermeknevelőhöz.
8:47	Név szerinti köszöntés	Where is? where is? dal	Minden gyermeknek elénekli, nevét behelyettesíti, mintha keresné, amikor „megtalálja” arcukat simogatja, a végén a tenyere mögé bújik és előbukkan	Jelezhetik, ha felismerik saját nevüket, vagy egymást is megmutathatják a kisgyermeknevelő kérdésére válaszolva
8:50	Madárbábok segítségével különböző fogalmak megismertetése pl. magas-alacsony, gyors-lassú stb.	What kind of animal is this? Who knows?	Két madárbábót húz a kezére. Megkérdezi a gyermekektől angolul, hogy mi	Ha tudják, megnevezik az állatot.

	2 fekete madárbáb	<p>It's a bird, a black bird, yes.</p> <p>Two little blackbirds mondóka</p> <p>Here, you can see the bird.</p>	<p>az, rövid idő múlva meg is válaszolja. A mondókának megfelelően rejti el őket és húzza elő újra</p>	<p>Ők maguk is utánozhatják kezeikkel a mozdulatokat, a madarakat ki is próbálhatják aztán</p>
8:53	<p>Számlálás megismerése, gyakorlása</p> <p>5 malacos ujjbáb</p>	<p>What kind of animal is this? It is a pig.</p> <p>And how many pigs are on my fingers now?</p> <p>One, two, three, four, five!</p> <p>Five piggies!</p> <p>This little piggy went to market mondóka</p>	<p>5 malacos ujjbáb segítségével a jól ismert ujj játék bemutatása</p>	<p>Saját ujjakkal játszhatják, a malacokat meg is nézhetik aztán</p>

8:55	Érzékszervek megismerése	Two little eyes mondóka	Mutatja az adott érzékszervet	Gyermekek is mutatják magukon saját orrukat, szemüket stb
8:57	Hangszerhasználat Méhecskés csörgő	Bumble bee mondóka	Mindenkinek méhecskecsörgőt oszt, a mondóka végén megcsiklandoz valakit	Ütemesen rázzák a hangszert
9:00	Kicsi és nagy fogalmának megismerése	Go to bed late mondóka	Leguggol-feláll a megfelelő mondatnál	Utánozza a kisgyermeknevelő mozdulatait
9:02	Magas, széles, vékony, kicsi fogalmak megismerése	Tall as a tree	Mutatja kezeivel az adott méreteket	Kisgyermeknevelő mozdulatait követi
9:04	Testrészek megismertetése	Head, shoulders, knees and toes dal	A testrészeket mutatja, egyre gyorsít a tempón, majd lassít	Kisgyermeknevelő mozdulatait követi
9:07	Számok megismerése	Number one, touch your tongue mondóka	Mutatja a szóban forgó dolgokat és ujjain a számokat	

9:09	Fogalmak megismerése	If you're happy and you know it dal	Az adott feladatot végzi el	A kisgyermeknevelő kérésének megfelelően elvégzik a feladatot.
9:12	Nagymozgás, fogalmak megismerése	Walking walking dal	Sétál, ugrál, szalad, nyújtózkodik, leguggol	Kisgyermeknevelő utánzása
9:15	Buborékfújó	Hello bubbles dal	Szappanbuborékot fúj	Elkapják a buborékokat
	Búcsúzás	Good bye dal	Integet, tapsol	Integetnek, tapsolnak

Az elhangzó dalok és mondókák:

- Good morning/afternoon, good morning
It's so nice to say.
Good morning, good morning
and have a nice day.
- Where is? where is?
there she/he is. there she/he is.
I'm so glad to see you
I'm so glad to see you
peek-a-boo, peek a boo (Fűrész 2015)
- Two little blackbirds sitting on a hill.
One named Jack and one named Jill.
Fly away Jack, fly away Jill.
Come back Jack, come back Jill.
Two little blackbirds flying in the sky.
One named Low and one named High
Fly away Low, fly away High.
Come back Low, come back High.
Two little blackbirds sitting on a pole.
One named Fast and one named Slow.
Fly away fast, fly away slow.
Come back fast, come back slow.
Two little blackbirds sitting on a cloud.
One named quiet and one named loud
Fly away quiet, fly away loud,
Come back quiet, come back loud. (Fűrész 2015)
- This little piggy went to market,
This little piggy stayed home,
This little piggy had roast beef,

This little piggy had none.
and this little piggy cried
Wee, wee, wee, all the way home! (Fűrész 2015)

- Two little eyes to look around,
Two little ears to hear each sound,
One little nose to smell what's sweet,
One little mouth that likes to eat. (Fűrész 2015)
- Bumble bee, bumble bee
straight from the farm
bumble bee, bumble bee
flies under your arm
bzzzz (Fűrész 2015)
- Go to bed late
Stay very small
Go to bed early
Grow very tall! (Szászné 2012)
- Tall as a tree
wide as a house
thin as a pin
small as a mouse (Fűrész 2015)
- Head, shoulders, knees and toes,
Knees and toes.
Head, shoulders, knees and toes,
Knees and toes.
And eyes and, ears and, mouth and nose.
Head, shoulders, knees and toes,
Knees and toes. (Fűrész 2015)

- Number one, touch your tongue,
Number two, touch your shoe,
Number three, touch your knee,
Number four, touch the floor,
Number five, touch your side,
Number six, wiggle your hips,
Number seven, jump up to heaven,
Number eight, stand up straight,
Number nine, touch your spine,
Number ten, do it again/thats the end. (Fűrész 2015)

- If you're happy and you know it clap your hands
If you're happy and you know it clap your hands
If you're happy and you know it and you really want to show it
If you're happy and you know it clap your hands

If you're happy and you know it stomp your feet
If you're happy and you know it stomp your feet
If you're happy and you know it and you really want to show it
If you're happy and you know it stomp your feet

If you're happy and you know it shout hurray (hurray)
If you're happy and you know it shout hurray (hurray)
If you're happy and you know it and you really want to show it
If you're happy and you know it shout hurray (hurray) (Fűrész 2015)

- Walking walking.
Walking walking.
Hop, hop, hop.
hop, hop, hop.
Running, running, running.
running, running, running.
Now, let's stop.
Up and down. (Fűrész 2015)

- Hello bubbles, hello bubbles
come and land, come and land
right in the middle, right in the middle
of my hand, of my hand (Fürész 2015)
- Good bye, good bye
It's so sad to say.
Good bye, good bye
and have a nice day

NYILATKOZAT

Alulírott DEFLER DÓRA, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, KAPOSVÁRI Campus, NEVELÉSTUDOMÁNY szak nappali/levelező* tagozat végzős hallgatója nyilatkozom, hogy a dolgozat saját munkám, melynek elkészítése során a felhasznált irodalmat korrekt módon, a jogi és etikai szabályok betartásával kezeltem. Hozzájárulok ahhoz, hogy Záródolgozatom/Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom egyoldalas összefoglalója felkerüljön az Egyetem honlapjára és hogy a digitális verzióban (pdf formátumban) leadott dolgozatom elérhető legyen a témát vezető Tanszéken/Intézetben, illetve az Egyetem központi nyilvántartásában, a jogi és etikai szabályok teljes körű betartása mellett.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: KAPOSVÁR 2023 év 04 hó 29 nap

Hallgató

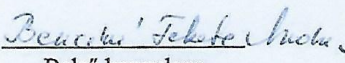
NYILATKOZAT

A dolgozat készítőjének konzulense nyilatkozom arról, hogy a Záródolgozatom/Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom áttekinttem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A Záródolgozatom/Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom záróvizsgán történő védelemre javaslok / nem javaslok*.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: Kaposvár, 2023 év április hó 29 nap

Belső konzulens

*Kérjük a megfelelőt aláhúzni!

A DIPLOMADOLGOZAT TARTALMI KIVONATA

Korai idegennyelv-elsajátítás

Defner Dóra

Neveléstudomány mesterképzés, levelező tagozat

Neveléstudományi Intézet, Gyermeknevelési Tanszék

Belső témavezető: Bencéné dr. Fekete Anikó Andrea, egyetemi docens, MATE Kaposvári Campus Neveléstudományi Intézet, Gyermeknevelési Tanszék

Napjainkban az élet szinte minden területén jelen van az idegen nyelv, a társadalmi mobilitás hatására szinte alapvető tudásnak számít egy második nyelv ismerete.

Számos szakirodalom és kutatás (Penfield-Roberts 1959; Navracsics 2004; Kontráné Hegybíró-Kormos 2004; Kovács 2019) foglalkozik a korai idegennyelv elsajátítás hatásaival, az eredmények azonban közel sem tekinthetők egységesnek, emiatt nem lehet egyértelműen kijelenteni, hogy a kora gyermekkorban megkezdett nyelvtanulás hasznos-e vagy sem.

Jelen tanulmányomban anonim kérdőív segítségével célt volt felmérni a kaposvári városi bölcsődékbe járó gyermekek szüleinek viszonyulását a korai idegennyelv-elsajátításhoz, hogy van-e összefüggés ennek támogatása és a szülők idegennyelv-tudása, végzettsége, korosztálya között és megfigyelni, milyen módszerrel dolgoznak egy kétnyelvű családi bölcsődében, s milyennel egy idegen nyelvű foglalkozáson. Mindezek alapján összeállítottam egy tervezetet, mely mondókák, dalok, mozgással kísért tevékenységek által egy egynyelvű bölcsődében is lehetőség nyílik megismertetni az angol nyelvet a 0-3 éves korú gyermekekkel.

A kutatásom eredményei alapján elmondható, hogy a nyelvvizsgálóval rendelkező szülők nyitottabban állnak a korai idegennyelv elsajátításhoz. Minden korcsoportban hasonló arányban jelentek meg egy olyan bölcsőde támogatói, ahol az idegen nyelvvel való ismerkedésre is van lehetőség. A legnagyobb egyetértés abban a kérdésben született, véleményük szerint, van-e hátránya annak, ha a gyermek már korai életkorban ismerkedik egy második nyelvvel, ettől a leginkább a diplomával rendelkezők tartanak, de a megkérdezettek többsége szerint nincs ilyen.

Jelen eredmények tükrében érdemes lenne tovább folytatni a kutatást az összefüggések részletesebb feltárása érdekében vagy jelen vizsgálatot megismételni az után, hogy a szülők tájékoztatást kapnának a bölcsődében megvalósítható idegennyelv elsajátítási módszerek kapcsán, ha pontos képet kapnának annak előnyeiről és hátrányairól.

NYILATKOZAT

a diplomadolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Defner Dóra
A Hallgató Neptun kódja: T188IF
A dolgozat címe: Korai idegennyelv-elsajátítás
A megjelenés éve: 2023
A konzulens tanszék neve: Gyermeknevelési tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott diplomadolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, s az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a Záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdonkezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe.

Kelt: 2023.04.28.

Hallgató aláírása

36. ORSZÁGOS
TUDOMÁNYOS
DIÁKKÖRI
KONFERENCIA
2023

ELISMERŐ OKLEVÉL

amely tanúsítja, hogy

Defner Dóra

A 36. ORSZÁGOS TUDOMÁNYOS DIÁKKÖRI KONFERENCIA

Tanulás- és Tanításmódszertani – Tudástechnológiai

Szekciója

Idegennyelv oktatás módszertana

tagozatában bemutatott pályamunkájával

ELSŐ

helyezést ért el.

Szekszárd, 2023. április 27.

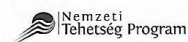
Prof. Dr. Szécsi Gábor
a Szekció ügyvezető elnöke

Prof. Dr. Weiszburg Tamás
az OTDT elnöke

Dr. Káposi József
a Szakmai Bizottság elnöke

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM

Nemzeti
Tehetség Program